ANT

Haftalık Dergi • 25 Mart 1969 • Sayı: 117 • 125 Kuruş

AP'nin sevkettiği tasarıların ardındaki oyun

İFŞA EDİYORUZ

ÖZEL YÜKSEK OKULLAR RAPORU

...unu:

...giren 625 sayılı
... maddesi gere-
...illi Eğitim
...un yürürlüğe
...onusu okulların
...sbit edilmemiş,
... denetime tâbi

...i gereğince yeni açı-
...eri, bina teçizat ve
...lli Eğitim Bakanlığı
...en kurulu bir uzmanlar
...ğrenci kapasiteleri ile
... öğrenci sayılarının
...dan birkaç misli fazla

...nin üçüncü fıkrasında
...etime başlama izni
...acakları belirtilmiş,
...yan bir çok okul gazetelere
...ı yapmışlar, yeni kayıt-
...le bina ve teçhizat yatı-
...gitmişlerdir .

... Kanununun 21 inci maddesinde
...vi resmi öğretim kurumların-
...ına aylığı karşılığında
... ders saatlerine halel gelme-
...umlarında okuttukları ders
...çmemek üzere, yetkili mercilerin
...urumlarında ücretle ders verileb...
...ugünkü tatbikat incelendiğinde
...in özel yüksek okullarda
...nırın çok üstünde ders verdikleri

... örneklerden de anlaşılacağı gibi
... artan özel yüksek okulların Milli
... bugünkü personel ve diğer imkân-
...r denetime tâbi tutulmaları imkân-

5. Sonuç:

...okullar gerek öğretim teçhizatı, gerek
... bakımından kamu standartlarının çok
...nıflar kalabalık, ders dışı öğrenci-
...ileri yok denecek kadar azdır. Kütüp-
...l tesisler yeterli değildir. Bu
...el yüksek okullar düşük nitelikte
...maktadırlar.

...teler öğretim üyelerinin özel yüksek

16 mart

HAFTANIN NOTLARI

Göllüce olayları

İzmir'in Torbalı ilçesine bağlı Göllüce Köyü'ndeki olaylar devam etmektedir. Bir süre önce köylüler tarafından işgal edilen, fakat Menderes'in halası kadınağa Mesude Evliyazade'nin şikayeti üzerine boşaltılan hazineye ait arazi üzerinde ot toplayan Göllüce'li kadınlar ve çocuklar, kaymakam vekili ile jandarma komutanının verdiği emir üzerine, jandarma saldırısına uğramışlardır. Eski kaymakamın, arazinin ağalar tarafından kullanılmayacağı yolunda teminat vermesine rağmen, kadınağanın traktörlerle sürdürdüğü arazide yiyecek ot toplayan kadınlara ve çocuklara saldırılması neticesinde ikisi ağır olmak üzere dört kişi yaralanmıştır. Üç fıkra yazarımın olayla ilgili izlenimleri basın sayfamızdadır.

Yayınevine baskın

Ankara'da polis Anadolu Yayınları'na baskın yaparak yayınevinin *«Lenin'in Hayatı ve Eserleri»* ile «Karl Marx'ın Hayatı ve Eserleri» adlı kitaplarını toplamıştır. Akşama yakın bir saatte yayınevine gelen polis ekibi, 60 bin lira değerindeki kitabı, toplama emri göstermeden alıp götürmüş, yayınevi sahibinin itirazlarını da dikkate almamıştır. **Türkiye'de iktidarın kitap düşmanlığı, Hitler Almanyası'na taş çıkartacak seviyeye gelmiştir.**

KOMÜNİSTLER BAYRAĞIMIZI BU HALE DE GETİRDİLER

Polisin yeni bir tertibi

Sol hareketin kamuoyundaki prestijini sarsmak için çeşitli oyunlara başvuran polisin yeni bir tertibi geçen hafta sağcı gazetelerde açıklanmıştır. Son Havadis, Sabah ve Bugün gibi gazetelerin yaptığı yayına göre, solcular çeşitli yerlere yapıştırdıkları basılı kağıtlarla Türk bayrağını yukarıdaki klişede görülen hale getirmişlerdir. İddiaya göre bu kağıtlar zamklı olup yurt dışında basılmakta ve Türkiye'ye gizlice sokularak halkın dikkatini çekecek yerlere yapıştırılmaktadır. Her ne hikmetse sadece sağcı gazetelerin gözüne çarpan bu kağıtların üzerindeki hiçbir solcunun düşünmeyeceği çocukça kompozisyon, tertibin kimin eseri olduğunu ortaya koymaktadır. Anlaşılan, polis, kibrit kutularının üzerinde Stalin resmi ve orak-çekiç arama devrini hortlatmak hesabındadır. Ama artık bu gibi tertiplere Türkiye'de fanatik bir avuç sağcıdan başka kanacak kimse kalmamıştır.

17 mart

Eğitimde devrim

Haziran'da başlayan ve geniş anlamıyla «eğitimde devrim»i amaçlayan öğrenci boykotları, yetkililerce verilen sözlere rağmen bozuk eğitim düzenine çözümyolu getirilmemesi üzerine, yer yer yeniden başlamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nun ikibin öğrencisi, öğretim üyelerinin *davranışlarından yönetmeliğin* boşluklarına, barış gönüllülerinden lüks üniversite binası yapımına kadar her şeye «hayır» diyerek boykota başlamışlar, rektörlüğe verdikleri muhtırada da «sorunlarına kökten çözümyolu bulununcaya kadar boykota devam edeceklerini» belirtmişlerdir. Ankara Ağaç İşleri Olgunlaşma Enstitüsü öğrencileri ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı Laborant Okulu öğrencileri de, aynı nitelikte istekler ileri sürerek boykota başlamışlardır. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri ise, düzenledikleri bir forumdan sonra, meclislerden geçen Avukatlık Kanunu'nun kendilerine avukatlık hakkı tanımamasını protesto için dersleri boykot etmişlerdir. Asistanlar Sendikası yöneticilerinin yaptığı bir toplantıda da, yeni tazminat tasarısının yeterli olmadığı, asistanların sorunlarına çözümyolu getirilmediği açıklanmıştır.

Engellenen gece

Anadoluhisarı Fikir Kulübü'nün Paşabahçe İspirto Fabrikası lokalinde düzenlemek için birbuçuk ay önce teşebbüse geçtiği tiyatro ve halkoyunları gecesi, lokalin verilmesinden vazgeçildiği için yapılamamıştır. Şule Yüksel Şenler'in konferanslarına dahi tahsis edilen devlet sektörüne ait bir lokalin, bir folklor gecesi için verilmemesi, devrimci kuruluşlara yapılan baskıların yeni bir örneğidir. Kulüp yöneticileri, uğradıkları maddi ve manevi zararın tazmini için kanun yoluna başvuracaklardır.

Demircioğlu caddesi

TİP Belediye Meclisi üyelerinden Cengiz Yüksel'in, Gümüşsuyu Caddesi'ne «Vedat Demircioğlu Caddesi» adı verilmesi için yaptığı teklif, CHP'lilerin çoğunluğu tarafından reddedilmiştir. Yüksel teklifini ilk olarak geçen ekim ayında yapmış, fakat uzun süre hasıraltı edilmiştir. TİP'liler teklifi sonradan gündeme aldırmağa muvaffak olmuşlar ve geçen haftaki belediye meclisi toplantısında görüşme konusu yapmışlardır. Ancak toplantıda CHP'liler teklife karşı çıkmışlar, bu arada CHP'li üyelerden Hasan Basri Kuzuoğlu ile eski AP'li Necati Kara TİP'lilere küfretmişlerdir. Oturumu yöneten CHP'li Sedat Börekoğlu da, TİP Grubu Başkanı Can Açıkgöz'ü dışarı atmakla tehdit etmiştir. Neticede teklif reddedilmiş, bunun üzerine TİP'li üyeler toplantıyı terketmişlerdir. TİP'li üyeler ayrıca başkanlığa bir yazı yazarak bu oturuma ait hakkı huzurlarını almak istemediklerini bildirmişlerdir.

18 mart

ANT yargılandı

ANT'ın 30 Temmuz 1968 tarihli sayısında yayınlanan «Kanlı İktidarın Ortakları» başlıklı yazıda «devletin emniyet ve muhafaza kuvvetlerini tahkir ettikleri» iddiasıyla haklarında altı yıla kadar hapis isteğiyle dava açılan arkadaşımız Yaşar Kemal ile sorumlu müdürümüz Alpay Kabacalı, 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde *yargılanmışlardır.* Yaşar Kemal ve Alpay Kabacalı, sorgularında, Amerikan 6. Filosu'nun Türkiye'ye erlerinin şehevi duygularını gidermek için geldiğini, bu filoyu protesto eden öğrencilerin bir kısım toplum polisleri tarafından dövüldüğünü, hattâ birinin şehit edildiğini belirtmişler, suç işleyen polisler ellerini kollarını sallayarak dolaşırken kendilerinin sanık sandalyesine oturtulmalarının âdil bir davranış olmadığını söylemişlerdir. Duruşma, müdafi avukat Ziya Nur Erün'ün tevsii tahkikat hakkındaki talepleri bildirmesi için 12 Nisan'a bırakılmıştır.

TİP Beyoğlu İlçesi

TİP İstanbul İl Yönetim Kurulu'ndan sonra, teşkilattaki huzursuzluk nedeniyle Beyoğlu İlçe Yönetim Kurulu da istifa etmiştir. Geçici İl Yönetim Kurulu, ilçe yönetim kurulu üyeliklerine Erdoğan Yamaç (Başkan), Murat Ateş (Sekreter), Zahit Akman (Sayman), Hamdi Gül, Ali İnat ve Galip Kalkan'ı getirmiştir.

Barajlar Kralı Balosu

Milet Meclisi Başkanlığına bir meclis araştırması önergesi veren Bağımsız Aydın Milletvekili Reşat Özarda, Demirköprü Barajı'nın saniyede 400-600 Litre su kaçırdığını açıklayarak, barajın, elektrik enerjisi üretme fonksiyonunu da yitireceğini belirtmiştir. Böylece barajı inşa ettiren Demirel'in «Barajlar Kralı» balonu da sönmüştür.

19 mart

Alkılıç kriz geçirdi

142. maddenin çilekeş mahkûmu Şadi Alkılıç'ın sağlık durumu ciddiyetini muhafaza etmektedir. Sağlık durumunun sürekli tedaviyi ve bakımı gerektirdiğine dair bir tıbbi kurul raporunu geçenlerde yayınlamıştık. Buna rağmen cezaevinde tutulan Şadi Alkılıç, 13 Mart gecesi cezaevinde bir kalb krizi geçirmiştir. Bir kaç haftadır cezaevinde yatan bir güreşçinin affı için kampanya açan gazeteler ve politikacılar, bir yazarın sırf düşüncelerini açıkladığı için yıllardan beri demir parmaklıklar arkasında çürütülmesi karşısında hiçbir tepki göstermemektedirler. Devrimci güçler ve emekçi halk kitleleri nezdinde Şadi Alkılıç'ın çilesi karşısında tepki gün geçtikçe büyümektedir. Bu arada Avrupa'da da Alkılıç'ın hapishaneden kurtarılması için çeşitli teşebbüsler yapılmaktadır.

DÖB'ün bildirisi

İstanbul Üniversitesi'nde sağcı zorbaların sebep olduğu olaylardan sonra sadece devrimci gençler aleyhinde soruşturma açılması, bu arada Deniz Gezmiş'in tutuklanması üzerine Devrimci Öğrenci Birliği bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride «Son üniversite olaylarında, savunma durumunda olan devrimci, gerçek milliyetçi öğrencilerden sekiz kişi sanık olarak adliyeye verildiği halde, saldırganlardan eli tabancalı, beli bıçaklı iktidarın haydutlarından hiç kimse yoktur. Başkanımız Deniz Gezmiş haksız yere tevkif edilmiştir. Şu katiyen unutulmasın ki, biz Mustafa Kemal gençliği olarak, Amerikan emperyalizmini ve onların çömezlerini Türkiye'den atıncaya kadar savaşa devam edeceğiz. Ve bu uğurda tevkif değil, hepimiz öleceğiz. Zira hiçbir şey bağımsızlık ve özgürlük kadar değerli değildir.» denilmektedir.

Vurdumduymaz Belediye!

Meclisi'nde çoğunluğu CHP'lilerin, başkanlık koltuğunu ise AP'nin elinde bulundurduğu İstanbul Belediyesi kelimenin tam anlamıyla meflûç hale gelmiş, Genel İş Sendikası'na bağlı sekiz bin işçi, ikramiyeleri verilmediği için, geçen hafta belediye sarayını işgal etmiş ve gerekirse oturma grevine başlayacaklarını söylemişlerdir. Başkanlık koltuğuna oturduğu günden beri şehri sahipsiz bırakan Fahri Atabey, bir yandan işçilerin tahriklere kapıldığını söylerken, bir yandan da büyük bir sorumsuzluk içinde «Otururlarsa otursunlar, daha olmazsa ben de gider, onlarla beraber otururum» demiştir. Atabey'in ve CHP'li belediye meclisinin yetersizliği yüzünden İstanbul'un elektriksiz, susuz, taşıtsız kalması ihtimali çok kuvvetlidir.

20 mart **21** mart - **22** mart

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

M. Belli tutuklandı

■ **Bir süre önce Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde verdiği konferanstan dolayı Yazar Mihri Belli, Ankara'da tutuklanmıştır. Savcılık, konferansında «karşı devrim» konusunu inceleyerek devrimci strateji üzerine görüşlerini açıklayan Mihri Belli'nin «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla 142. maddeye göre cezalandırılmasını istemektedir. Öte yandan, yazar Rasih Nuri İleri de, Henri Lefevbre'in yıllarca önce yazdığı «Lenin'in Hayatı ve Eserleri» adlı kitabı Türkçeye çevirdiği için «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla tutuklanmıştır.**

Hukuk'ta olaylar

■ Yazar Mihri Belli'nin tutuklanmasından sonra, Ankara Hukuk Fakültesi'nde vereceği ilan edilen, fakat tutuklanması dolayısıyla verilmesi imkansız hale gelen ikinci konferansı da dekanlığın acaip bir kararıyla iptal edilmiştir. Belli'nin tutuklandığından habersiz olarak sırf bu konferansı önlemek için fakültede bütün konferans izinlerini iptal eden dekanlığın bu kararı öğrenciler arasında büyük tepki yaratmıştır. Dekan, fakültede sağcıların afiş ve pankartlarını da indirtmiş, ancak komandolar zorbalığa başvurarak kendilerine ait afişleri yeniden yerlerine asmışlardır. Bunun üzerine devrimci öğrenciler duruma müdahale etmiş, iki taraf arasında çatışmalar olmuştur.

Pasaport rezaleti

■ Danıştay Dâva Daireleri Genel Kurulu, Emniyet'te dosyası olduğu iddiasıyla İstanbul Barosu avukatlarından Faik Muzaffer Amaç'a pasaport vermeyen İçişleri Bakanlığı'nın kararını iptal etmiştir. Avukat Amaç, bundan bir süre önce turist olarak Avrupa'ya gitmek istemiş ve pasaport için emniyete başvurmuştu. Ancak Emniyet, avukata, dosyası olduğu ve yurt dışına çıkmasının sakıncalı olduğu iddiasıyla pasaport vermemişti. Danıştay'ın iptal kararından sonra, bugüne kadar sırf siyasi nedenlerle yurt dışına gitmeleri engellenen binlerce vatandaş seyahat özgürlüğünü kullanabileceklerdir.

Öğretmenlere baskı

■ **Eğitim sistemini içinden çıkılmaz hale getiren Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, «Eğitim Yürüyüşü»ne katılan öğretmenler hakkında soruşturma açarak önümüzdeki günlerde iktidarın öğretmenler üzerindeki baskısını artıracağını açıklamıştır. Çeşitli illerden «Eğitim Yürüyüşü»ne katılmak üzere Ankara'ya gelen binlerce öğretmen hakkında İller İdaresi Kanunu'na göre açılan soruşturmada, öğretmenlerden «niçin mülkî amirlerden izin almaksızın il sınırları dışına çıktıkları» sorulmaktadır. TÖS yöneticileri, Eğitim Yürüyüşü'ne katılan öğretmenlerin bu şekilde baskı altına alınması yolundaki çabaların sonuç vermeyeceğini belirtmişlerdir.**

Üniversiteye baskın

■ **Başa geçtiğinden beri ikili oynayan İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Ekrem Şerif Egeli, nihayet en çirkin manevrasını da çevirmiş ve kendi yönetimindeki özerk üniversiteye gece yarısı polisi sokarak Türkiye'nin bu en eski bilim yuvasını bir esrar tekkesi basar gibi bastırmıştır. Üniversite Yönetim Kurulu'nun haberi olmadan tek başına üniversiteye polis baskını yaptıran Prof. Egeli, öğrenciden gelecek tepkilerden korktuğu için olacak ki kendisini derhal iki ay izinli sayarak üniversitenin yönetimini Rektör Vekili Prof. Lütfü Duran'a devretmiştir. Dergimiz hazırlandığı sırada öğrendiğimize göre, Prof. Lütfü Duran, üniversitenin basılması kararından hiçbir dekanın haberi olmadığını söylemiştir. Nitekim, savcılık da, son silahlı öğrenci çatışması üzerine aramanın, Rektör'ün ihbarı sonucu yapıldığını açıklamıştır. Muhbir Egeli'nin çağrısı üzerine bir savcı ile siyasi şubeye ve asayiş şubesine mensup 50 kadar polis üniversitenin altını üstüne getirmişlerdir.**

Devrimciler kazandı

■ Ege Üniversitesi Fen Fakültesi'nde talebe cemiyeti seçimini devrimciler kazanmıştır. İdeolojik tartışmalarla geçen kongre sonunda sosyalistlerin Devrimciler Grubu 211, ortanın solunun Eylem grubu 133, ümmetçilerin Işık Grubu 103 oy alabilmişlerdir.

Anayasayı değiştirmek!

SEÇİMLERE çok kısa bir süre kala hükümetin meclise seri halinde bir takım tasarılar sevketmesi, AP iktidarının yeni bir hesabın peşinde olduğunu göstermektedir. Politika ile yakından yada uzaktan ilgilenen herkes takdir eder ki, seçim sathı mailine girildiği ve milletvekillerinin seçmen avcılığına başladığı bir sırada meclise sevkedilen ve her biri üzerinde uzun boylu çalışma gerektiren tasarıların tamamının kanunlaşmasına imkan yoktur. Dört yıldan beri ülkenin temel sorunlarıyla ilgili hiçbir kanun getirmeyen ve bütün zamanını sol muhalefetle mücadeleye hasreden AP iktidarının son anda meclisi tasarı yağmuruna tutması, en açık deyimiyle, bile bile ladestir. Tasarıların büyük kısmı meclislerde görüşülemeyecek, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu, TRT Kanunu değişikliği, Seçim Kanunu değişikliği tasarıları gibi bir kaç anti - demokratik tasarı meclislerden geçebilse dahi, büyük bir ihtimalle onlar da Anayasa Mahkemesi'nde yüzgeri edilecektir. İşte, AP iktidarının seçmeni oyuna getirme hesabı bu noktada kendisini gösterecektir. Süleyman Bey ve kumpanyası, seçmenlerin karşısına çıkıp, «Biz sizler için meclise tasarı sevkediyoruz, muhalefet kanunlaşmasına imkan vermiyor; kanunlaşanları da Anayasa Mahkemesi bozuyor. Öyleyse oylarınızı, AP'ye anayasayı değiştirmek için gerekli çoğunluğu sağlayacak şekilde kullanın!» **diyecektir.**

GEREK şimdiye kadarki kongre kararlarına, gerekse sözcülerinin ve yazarlarının sık sık tekrarladıkları beyanlara bakılırsa, AP iktidarının önümüzdeki seçim kampanyasında başlıca sloganı **«Anayasayı Değiştirmek»**tir! AP'nin bütün il ve ilçe örgütlerinde, camilerde mescitlerde, gazetelerinde dergilerinde, kahve köşelerinde, aile sohbetlerinde sabah akşam işlediği tema budur. Eski Demokrat Partililere siyasi haklarının geri verilememesi de **«anayasa»**ya bağlandığı için, Bayar ve takımının desteği ve o takıma oynayan diğer irili ufaklı partilerin de yan gayretiyle **«Anayasayı Değiştirmek»** sloganının büyük taraftar toplaması mümkündür. Şu gerçek hiçbir zaman akıldan çıkartılmamalıdır: 27 Mayıs Devrimi'nden bir yıl sonra ve tek taraflı yürütülen bir kampanya sonunda yapılan referandumda dahi anayasa yüzde 40'a yakın kırmızı oy almıştı. Sekiz yıldan beri yürütülen aleyhteki yoğun propagandanın 1969 seçimlerinde daha büyük nisbetler halinde sonuç vermesi ve **«anayasayı değiştirmek»** umuduyla AP'ye yada AP paralelindeki partiler cephesine üçte iki çoğunluğu sağlayacak miktarda oy kanalize edilmesi kimseyi şaşırtmamalıdır. Böyle bir kampanya karşısında Türkiye'nin devrimci güçleri, kendilerini duygusal davranışlara kaptırmadan meseleyi akıl planında değerlendirmek zorundadırlar.

TÜRKİYE'de şimdiye kadar yapılmış ve yürürlüğe konulmuş bütün anayasaların dramı aynıdır. Meşrutiyet'ten tutun, Cumhuriyet'e ve bugüne kadar bütün anayasalar halk kitlelerinin mücadelesi ve iradesi dışında hazırlanıp yürürlüğe konulmuş, ne kadar halkçı ve devrimci nitelik taşırsa taşısın, neticede halkın dışında kalmıştır. Emekçi sınıflar kendi varlıklarının ve güçlerinin bilincine varıp kendi sorunlarına sahip çıkmadıkça, en ileri anayasalar dahi kağıt üzerinde kalmağa mahkumdur. 27 Mayıs Anayasası yürürlüğe girdikten sonra şehir ve köy emekçilerinin yaşamında ne değişiklik olmuştur ki, bu kitleler anayasaya sahip çıksın? Kaldı ki, düşünceye sınır tanıyan, toprak reformunu imkansızlaştıran, sosyalist harekete gem vuran hükümleri ve yorumlarıyla bu anayasayı devrimcilerin de yüzde yüz savunması mümkün değildir. Bu bakımdan, devrimciler güçlerini, soyut anayasa kavgaları yerine, emekçi kitlelerin bilinçlenmesi mücadelesine hasretmelidirler. TİP Genel Başkanı Aybar'ın, CHP Genel Sekreteri Ecevit'in, FKF, Dev-Güç gibi devrimci örgütlerin son zamanlarda köylüleri bilinçlendirmek yolunda giriştikleri mücadele bu bakımdan ileri bir atılımdır. Bu mücadele sonunda bilinçlenen emekçi kitleleri, mevcut anayasa ile de yetinmeyecekler, bugünkünden çok daha ileri anayasayı kendileri mutlaka getirecekler, ona canları ve kanları bahasına sahip çıkacaklardır.

YAZISIZ

-YİNE SÜRÇ-İ LİSAN ETTİN SÜLÜÇÜŞÜM... ALTTAN DEĞİL, KÖKTEN KALDIRMAK GEREK, DİYECEKTİN !..

GÖZ GÖRE
YALÇIN ÇETİN

TÜTÜN EKİCİ ARKADAŞ

1 Kg Tütün 10 TL.

1 Kg Sigara 150 TL.

BİZİ SÖMÜRÜYORLAR!

BİRLEŞELİM HAKKIMIZI ARAYALIM

TÜTÜN EKİCİLERİ CEMİYETİ

Tütüncüler sömürüye karşı birleşiyorlar

Karadeniz Tütün Ekici Piyasası geçen hafta açılmış ve tütün ekicilerinin bu bölgede de nasıl korkunç bir sömürünün pençesinde kıvrandıkları ortaya çıkmıştır.

Bu bölgede de, Ege Bölgesi'nde olduğu gibi, ekiciler devletin himayesinden yoksun bırakılmıştır. Tütünün gene taban fiyatı tesbit edilmemiştir. Tekel kanalıyla yapılan destekleme alışları, ihtiyaca cevap vermek olanağından yoksun olduğu için, tütün ekici aileler, yine eski tuzaklara düşürülmüştür.

Kendi sorunlarını bizzat kendisinin harekete geçerek halletmesinden başka çıkaryolu kalmadığını gören Karadenizli tütün ekicileri, İstanbul'dan giden toplumcu gençlerin de yardımıyla merkezi Gerze'de olmak üzere bir Tütün Ekicileri Cemiyeti kurmuşlardır.

Tütün Ekicileri Cemiyeti, yayınladığı ilk bildiride kamuoyuna şöyle seslenmiştir:

«Oniki aydır gece gündüz soğuğa, yağmura, boğucu sıcağa aldırmadan, yarı aç, yarı tok didinmemizin sonunda ürettiğimiz tütünü satmak üzereyiz.

Daha doğrusu bütün yıl çoluk - çocuk, genç - ihtiyar, kız - kızan gece uykusu demeden, gündüz durup dinlenmeden yetiştirdiğimiz gözbebeğimiz, yaşama ümidimiz tütünümüzü, yani bir yıllık emeğimizi satmak üzereyiz.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da borçluyuz. Satacağımız tütünden alacağımız para borcumuza yetmeyecek, çoluk çocuğumuzun bayramlık elbise gözüyle baktığı tütünümüzden alacağımız para bizi bir gün bile sevindirmeyecek. Çocuklarına, karısına, anasına bir çorap, bir yazma bile alamayanlarımız olacak. Evlenmelerini tütünün satışına bağlamış kızlarımız, oğullarımız yine gelecek seneyi bekleyecekler. Seneye durum yine aynı olur. Yine bekleriz biz.

Ayağımızda garantili kara lastik patlamış, yemenilerimiz üstümüzde yırtıp pırtık, pantolonumuz, başımızda senelerdir giydiğimiz şapkamızla bekliyoruz.

Ömrünü tütün tarlalarında tüketmiş ihtiyar ninelerimiz, dedelerimiz de bekliyor hâlâ. Bakımsızlıktan, vitaminsizlikten ayakları eğrilmiş, ezik bakışlı, boynu bükük, yalınayak çocuklarımız bekliyorlar.

Çıplak çocuklarımız, ezilmiş kardeşlerimiz için, kendi hakkımızı aramak için, kendi kurtuluşumuz için birleşelim.

Bu düzen, soygun düzeni. Bizi bizden başka düşünen *olmaz, bu düzende. Tütünü bizden on liraya alıyorlar.* Bizim yılın oniki ayı didinerek yetiştirdiğimiz tütünü kağıda sarıp cigara diye 150 Lira'dan bize satıyorlar.

Fakirin dostu olmaz, köylünün dostu olmaz. Fakirler, köylüler birbirleriyle dost olur ancak. Haksızlığa karşı Tütün Ekicileri Cemiyeti'nde hakkımızı birlikte alalım.»

AYBAR'IN DEMECİ

Öte yandan TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar da bir demeç vererek köylüleri toplu direnmeye çağırmıştır. Aybar'ın demeci özetle şöyledir: «Köylülerimiz, işçilemiz, zanaatkarlarımız, kısacası bütün emekçiler, anayasanın 28. maddesini bizzat uygulamalıdırlar. Mesela topraksız köylüler, anayasanın 28. maddesinin öngördüğü gibi silahsız saldırısız büyük yürüyüş kolları halinde ve ellerinde pankartları, köylerinden şehirlere akmalıdırlar. Ve büyük meydanlarda kendi sözcüleri kürsülere çıkıp, topraksızlığın ıstıraplarını dile getirmeli, derhal toprak reformu yapılmasını istemelidirler. Öteki dâvalarımızda da tutulacak yol budur.»

IKTİDARIN «SEÇMENE SELAM» TASARILARI

ANAYASA MAHKEMESİ ÜYELERİ ANIT KABİR'DE
— Barajlar Kralı bu barajı aşabilecek mi? —

AP iktidarı, seçimlere yedi ay kala, uzun süreden beri bir türlü parlamentoya getirilmeyen tasarıları arka arkaya meclis başkanlığına vererek aklınca yeni bir oyunu sahneye koymaktadır. Zira bu seçim döneminde meclisler en geç mayıs ayı *sonunda tatile girecektir.* Meclis'in önünde çalışma günü olarak sadece 30 gün vardır. Bu 30 çalışma gününe karşılık meclislerin gündeminde şimdiden 98 kanun tasarısı ve teklifi, 6 genel görüşme, bir gensoru, 23 meclis araştırması, 50 sözlü soru önergesi birikmiştir.

Kaldı ki, milletvekillerinin önümüzdeki 30 çalışma gününde de doğru dürüst çalışabilecekleri şüphelidir. Zira daha şimdiden bir çok milletvekili meclisi terketmiş, Ekim seçimlerinde milletvekilliğini yeniden garantilemek için seçim bölgelerine dağılmışlardır.

Şu halde, meclis gündeminde bekleyen bu kadar tasarı ve kanunun görüşülüp kabul edilmesine maddeten imkan yoktur. AP iktidarı, önümüzdeki kısa dönemde, herhalde dört yıl önce seçmene vaadettiği tasarıların hiçbirini meclislerde görüşemeyecektir. Olsa olsa, muhalefetin seçim şansını sarsmak için hazırlandığında şüphe olmayan Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı, Seçim *Kanunu değişikliği tasarısı* ve TRT Kanunu değişikliği tasarısı ele alınabilecektir.

Öteki tasarılara gelince, İktidar sadece bunların meclise sevkedilmiş olmasıyla yetinecek, seçmenler hesap sorduğu zaman da, «**Ne yapalım, biz tasarıları hazırladık ama muhalefetin engellemeleri yüzünden kanunlaştırmak imkanını bulamadık**» gibi bahaneler ileri sürülecektir. Böylece AP iktidarı, bir kere daha vatandaşı enayi yerine koyma oyununu oynayacaktır.

Anayasa Nizamını Koruma Kanunu'nun, hem devrimci kanattan, hem de sağ kanattan gelen tepkiler karşısında meclisten geçmesi ihtimali de çok zayıflamıştır.

Terör Kanunu'na karşı tepkinin en büyüğü, Anadolu'nun büyük oy potansiyelini kontrolu altında tutan nurcu ve ümmetçi kanattan gelmiştir. Meclis'te, hattâ AP Grubu'nda 100'den fazla temsilcisini harekete geçiren bu kanat, Terör Kanunu'nun özellikle nurcu ve ümmetçiler için yıkım olacağını ileri sürmektedir. Bunlara göre, aşırı solu sindirmek için mev*cut ceza kanunu maddeleri ye*terlidir, bu maddelerin daha sıkı uygulanması solu susturabilecektir. Ama Anayasa Nizamını Koruma Kanunu meclisten geçerse, Bugün ve Sabah gazeteleriyle sabah akşam cihad çağrıları yapan ümmetçi ve nurcuların ağzına kilit vurulacaktır. O kadar ki, halen Suudi Arabistan'da üslenmiş bulunan ümmetçi Mehmet Şevket Eygi, Başbakan'a yazdığı açık mektupta, bu tasarı kanunlaşırsa ümmetçilerden AP'nin tek oy alamayacağı tehdidini savurmuştur. Bu durumda Demirel için Terör Kanunu'nu uyutmaktan, yada ümmetçilerle ilgili *hükümleri metinden çıkart*maktan başka çare kalmamaktadır. Ancak tek taraflı terör tedbiri getiren bir kanunun da Anayasa Mahkemesi'nden geçmesi ihtimali de sıfırdır.

Seçim Kanunu'nu değiştirme ihtimali de, AP içindeki Bilgiç kanadının muhalefeti karşısında adamakıllı zayıflamıştır.

Ümmetçi kanadın ve AP'nin tamamının desteklediği tasarı, TRT Kanunu'nu değiştiren tasarıdır. Değişiklik meclisten geçtiği takdirde iktidar TRT Genel Müdürü'nü istediği zaman değiştirebilecek, üye sayısını artırarak kontrolu altına *aldığı TRT Yönetim Kurulu'na* istediği yayın politikasını empoze edebilecektir. Seçim döneminde TRT'nin bu şekilde işletilmesinin anayasa ile ne derece bağdaşabileceğini bilim adamları ve muhalefet liderleri geçen hafta açık seçik ortaya koymuşlardır.

Tasarı AP'nin çoğunluğuyla kanunlaşacak olursa şüphesiz süratle Anayasa Mahkemesi'ne *götürülecektir.*

Bu takdirde Anayasa Mahkemesi büyük sorumlulukla karşı karşıya kalacaktır. Zira, Anayasa Mahkemesi'nin tasarıyı sadece anayasaya aykırı bulması yetmemekte, bu konudaki kararını kanun çıkıp da dâva açılır açılmaz vermesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararı bir kaç ay gecikti̇ği takdirde iktidar radyoyu tam manasıyla AP'nin borazanı haline getirmiş ve atı alan Üsküdar'ı geçmiş olacaktır.

Dev güç görüşlerini açıkladı

Devrimci Güçbirliği adı ve kavramı altında görüş birliği yapan elliye yakın devrimci nitelikteki öğrenci, işçi, öğretmen ve çeşitli halk kuruluşları adına Tabii Senatör Kadri Kaplan geçen hafta basına bir bildiri yayınlayarak Dev Güç'ün görüşlerini açıklamıştır.

Bildiride, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullar belirtildikten sonra, «**Bu acı veren gayrı milli durum karşısında**

Komer'in

Komer'in Türkiye'de her geçen gün gelişen Amerikan aleyhtarı akımı önlemek için Washington'a gönderdiği raporda yer alan tavsiyelerden bazılarının *uygulanmasına başla*nılmıştır.

Bu tavsiyelerden birincisi, Akdeniz'deki 6'ncı Filo'nun Türk limanlarını tek başına ziyaretlerine son verilmesidir.

Komer'in Türkiye'deki Amerikan personeli sayısının azaltılması ya da bu yolda propaganda yapılması yolundaki teklifi kabul edilmiş ve Türkiye Radyoları ile de bin kadar Amerikalı'nın yurdumuzdan ayrılacakları ilan edilmiştir. Aslında bin kadar Amerikalı personelin geri çekilmesinin nedeni başkadır. Amerika Birleşik Devletle-

AP GRUPU MECLİS'TE
— Kanunculuk oyunu oynayanlar —

Türk Ulusu'na, bütün yurtseverlere düşen görev kurtuluşa devam etmektedir. Yeni milli kurtuluş savaşı aralıksız sürdürülerek Türk halkına maledilecektir.» denilmekte ve mücadelenin hedefi şöyle saptanmaktadır: «Emperyalizme karşı savaşta esas hedef, yabancı desteğine bel bağlayan ve onunla işbirliği yaparak halkımızı sömüren ve sömürülmesine göz yuman yabancılarla işbirlikçi çevrelerdir.»

Dev Güç, anayasaya uygun bir düzen kurulabilmesi ve iktidarları devlet adına bu görevi yapmaya zorlamak için devrimci güçleri «Beş yönlü demokratik savaşa» çağırarak şöyle demektedir:

«1. Emperyalizm ile,

2. İktisadi sömürü düzeni ve toprak ağalığı ile,

3. Din sömürücülüğü ile,

4. Cehaletle ve mevcut eğitim düzeni ile,

5. Keyfi idare ile,

Şiddetle mücadele etmek ve bu mücadeleyi hem kişisel olarak hem de topluca sürdürmek herkesin bir Anayasa hakkı ve görevidir.

Eski düzenin dayanakları böyle bir 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞLA çökertilmedikçe Anayasanın başlangıç kısmında belirtilen ve bütün sosyal ve hukuki temelleri ile kurulması Ulusca emredilmiş bulunan düzen kurulamıyacaktır.

Bu düzen,

TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK BİR HALKÇI DÜZENDİR.

Ancak bu 5 YÖNLÜ DEMOKRATİK SAVAŞ iledir ki,

1) Tam bağımsızlık,

2) Temelde planlı devletçilik ve toprak reformu,

3) Dinsel inançlara saygı, baskısız ve eşit işlem,

4) İşe dönük eğitim, yoksula ve köylüye eğitim önceliği,

5) Devlet kapısında vatandaşın eşitçe ve halkça sözünün geçerliği bulunan 5 KÖKLÜ YENİ ULUSAL DÜZEN kurulabilecektir.»

raporu

...ri askeri masraflarda büyük kısmı yapmaktadır. İnsan yerine makine ikame ederek yabancı ülkelerdeki asker sayısında yapılacak indirimin boşluk yapmaması için hazırlanan plan uygulanmaktadır. Planın, Türkiye ile ilgili bölümünün bir kısmı uygulanmış, 500'ü Adana'daki İncirlik üssünden, 500'ü de öteki üslerden olmak üzere bin kadar Amerikalının geri çekilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat, çekilen askerlerin yerine makine ve yeni teknik imkanlar ikame edilmiştir. Bin kadar Amerikan askerinin geri çekileceğinin ilan edilmesi, Amerikalıların Türkiye'yi terke başladıkları anlamına alınmamalıdır, aksine Amerika Türkiye'ye daha sıkı yerleşmektedir...

Milli hareket partisinde iç kavga

GEÇTİĞİMİZ hafta perşembe günü, Milli Hareket Partisinde bölünmeler ve iç kavga olduğu yolundaki haberleri yayınlayan gazetelere, üzerinde «TBMM» başlığı bulunan iki zarf gönderildi. Zarfların içinden biri Dündar Taşer, diğeri de Mehmet Altınsoy'un imzalarını taşıyan aynı konuda iki yazı çıktı. Yazılarda şöyle deniliyordu:

«— Milli Hareket Partisi'nde anlaşmazlık olduğu ve bazı partililerin ayrılarak yeni bir parti kuracakları yolunda verdiğiniz haberler yalandır, tekzip ederim...»

Adana'da yapılan CKMP olağanüstü kongresinde su yüzüne çıkan ve hattâ kavgalara yol açan çatışma, o günden bu yana gelişmiş, Türkeş'çiler, ümmetçiler ve ırkçılar olarak Milli Hareket Partisi içinde üç ayrı grup belirmişti... Bölünme öylesine kesin bir şekil almıştı ki, komandolar bile aralarında gruplaşmış, çok zaman devrimcilerle çatışmalarda bir grup öteki grubun saldırısına katılmamıştı...

Fuat Uluç'un aracılığıyla Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne «çengel» atan Türkeş ve arkadaşları, hatırlanacağı gibi kısa zamanda partinin yönetimine el koymayı başarmış ve Nazi metodları ile tam bir „egemenlik kurarak, partinin adını ve amblemini değiştirdikten sonra SS kıtaları kurmuşlardır. Partinin askeri bir garnizon halini almasından sonra sivil parlamenterler ve Milli Hareket Partisi bünyesinden ayrılmamayı seçenler, dışardaki eski CKMP'lilerle ilişki kurarak yönetimi yeniden ele geçirmenin hazırlıklarına girişmişlerdir. Sivil MHP'lilerin aklına ilk olarak Türkeş'e karşı Tahtakılıç'ı lider adayı çıkartmak olmuştur. Tahtakılıç ile yapılan temaslar sonunda, partiyi ele geçirmek yerine yeni bir parti kurulmasında karar kılınmıştır. Bunu haber alan Türkeş ve arkadaşları derhal Hüseyin Üzmez'i görevlendirerek, CKMP ve Köylü Millet Partisi imtiyazlarını almayı uygun bulmuşlardır. Fakat, iki isim imtiyazının yeni bir partinin kurulmasını önleyemeyeceği kısa süre içinde anlaşılmış ve seçim arifesinde partinin bölünmesini önlemek için şans görülen şehirlerin aday listelerinde birinci sıralar, partiden ayrılmak üzere bulunanlara vaad edilmeye başlanılmıştır. Bunda da bir dereceye kadar başarı sağlanmıştır.

Halk içinde oluşmak

Yaşar Kemal

İşin bütün tadı bir şey yapabildiğine inanmak, insanlara bir faydan dokunduğuna inanmak. Bu bilinir ya da bilinmez, bir önemi olmamalı. Şu sonsuz yaratıcılıkta olan dünyada, halk içinde yaratıcılığa katılabilmek. İşte bütün sorun bu.

Şu evrendeki milyonlarca yıldızdan birisi olan dünyamız gerçekten sonsuz bir yaratmada. Dünyamız durmadan durmadan yeni şeyler yaratıyor. Dünyamız her gün eskiyor, her gün yenileniyor. Yokoluyor ve yeniden doğuyor. Ne meraklı bir dünya. Bizler bir yaşam süresince binlerce kere bu yok olan, sonra da geri doğan dünyayı bütün görkemiyle seyrediyoruz. Taşı toprağı, ağacı çiçeği, kuşu balığı, karı suyu, soğuğu sıcağıyla her gün bir yaratışın karşısındayız. Halk da böyle, o da durmadan belli belirsiz biraz da, her gün yenileniyor, yaratıyor. Belki biraz da kendiliğinden, dipten, bir yenilenme, bir tazelesmededir. Yaşadığı toprakla birlikte. Tekrar edilen değil, her gün yaratılan, yaratılan, yaratan, her şey içiçe. Tek yönlü olanı yok. Her şey çok yönlü ve yoğun.

İnsanlığın ölümü, dünyanın ölümü her şeyin durduğu, değişmenin bittiği an olacak.

Geçenlerde çocukluğumun geçtiği köyüme gittim. Yepyeni bir köyle karşılaştım. Türkiyede yüzyıllardan bu yana köyleri, bir adım ileri gitmesinler diye, zincirlerle toprağa çakmışlar. Bunu bilinçli olarak sömürücüler ve onların buradaki uşakları, maşaları yapıyorlardı. Bir süre dış etkenler insan yaratıcılığını durdurabilirler. Bir doğa parçasının yaratıcılığını bile durdurabilirler. Cinayet doğa için de, insanlığın bir parçası için de her zaman mümkün. Doğanın ve insanlığın bir parçası her zaman öldürülebilir. Buna karşın benim köyümde yepyeni bir şeyler, bir değişme vardı.

İnsanlar ne kadar ilerici iseler o kadar değilse de, ona yakın tutucudurlar. Her insanda bir devrimci, bir tutucu yan vardır. Bu kişideki çatışmadır.

En ileri, en güzel düşüncelerin döğüşçüsü, en haklı düşüncelere açık kişi bir gün bakmışsın ki, kendi yeniliği içine kendini hapsetmiş, kendinden sonra gelen dünyalara, düşüncelere kapanıvermiş, olmuş bir tutucu. Bu, kişinin onulmaz kaderi olarak sürüp gidecek. Bunun dışına çıkan ayrıcalığı olan kişiler yok mu? Var, olmaz olur mu? Hayatın akışıyla, insanlığın yaratıcılığıyla, her gün, her an doğurgan olanla birlik olan, onu durmadan izleyen, onun içinde olan kişiler de var. İnsanlığın yüzakı olan da bunlar işte. Yaratıcılığın nabzı ellerinde olanlar.

Kitaplar da yaratıcıdır. İnsanlığın yarattığı büyük deneylerdir. Ama hayat kadar, insanlık kadar her an yaratan ve yenilenen değildir. Dünyayı salt kitaplardan öğrenirsek biraz eksik kalır. Her an yaratan insanlıkla, dünyayla birlik olmak, onu öğrenmek bize yeni yaratma olanakları sağlar, bizim yaratacılığımızı etkiler.

Türkiye gibi bir memlekette, yüzyıllar boyunca halkının yaratıcılığı engellenmiş bir toprakta çok dikkatli davranmalıyız. Yaratıcılığı engellenmiş, diyorum, halkların yaratıcılığını sonuna kadar engellemek olanağı olamaz. Türk halkının kapısı bir yandan gelen değişmeye, yenilenmeye kapanırken, halk kendine başka kapılar açıyordu. BİN KAPI ÖRTERSE BİRİNİ AÇAR, sözü, halkın bir sözüdür. Ve halk başka yönlerden yaratıcılığını sürdürüyor, kişiliği içinde oluşuyordu. Mimar Sinan, Yunus Emre, Karacaoğlan, Pir Sultan, Nasreddin Hoca, kilimler, türküler bir başka kişiliğe doğru yaratma, gelişme, güzelleşmeydi... Ve halkımız toprağa yerleşiyordu.

Ve halkımızın ve toprağımızın bir yönü hâlâ büyük yeniliklere, gelişmelere kapatılmış. Halkın adamları bu kapıyı aralamağa çalışıyorlar. Halk da kendi içinde oluşmasını, zenginliğini, yaratmasını sürdürüp gidiyor.

Sosyalizm yeni, adil, haklı, güvenlikli, eşit, sevgi dolu, hür bir dünya kurmaktır. Bu dünyayı kurabilse kurabilse sonsuz yaratmada olan halk kurabilir. Onu halk geliştirir. Her toprak parçasının halkı, yoğurduğunu kendince yer. İşte bu önemlidir. Sosyalizm metodunu bir toprak parçasına, bir halka uygularken bu halkın nasıl yoğurt yediğini bilmeliyiz. Yoğurdunu Yunus'ca, Pir Sultan, Dadaloğlu, Nasreddin Hoca, Koca Sinan'ca yiyen bir halkın sosyalizmi de kendince olur. Bu, sosyalizmin ayrıcalığı değil, halkın kişiliği işidir. Bir binanın temelini atarken orası kumluk mu, kayalık mı, sulu mu, kuru mu, bilinmeden olur mu? Halkları, onların yoğurt yeyişlerini de bilmeden yeni dünyanı onun üstüne kuramazsın. Büyük güç olan halkı yanına almadan da sosyalizmi kuramazsın. Türkiye'de halka sırtını dönmüş, sosyalizm adına bir takım ucubeler düşünenler var. Ne yazık ki böylesi insanlar birer gerçek. Geçide gittikçe yaklaşıyoruz. Ak koyun kara koyun belli oldu olacak. Şimdilik ferman okunmuyor tozdan dumandan ama, bir lider var, Mehmet Ali Aybar var. Halkın sonsuz yaratıcılığına gitmek isteyen, halkın yoğurt yiyişine varmak çabasında olan... Bir yeni dünyayı halktan öğrenerek, onunla oluşarak, onun sonsuz yaratıcılığına katılarak, ona yardımcı olarak... Çağımızda bu çabaya, bu güzel niyete, savaşa katılmak gerek. Bu çaba güzel, büyük, olumlu... Alçak gönüllü, ne oldum delisi değil, candan serden geçmiş, yaratmanın, yenileştirmenin, halkla birlikte yaratmanın, bir dünya kurmanın güzelliğinin tadına varmış. Bundan mutlu, güzel bir şey tanımayan insanlar gerek. O insan da işte halk içinde oluşur, gökten düşmez. Kurs açarak, birkaç cümle ezberleterek, bazılarının sandığı gibi, o insanı ortaya çıkaramayız. Onun için ısrarla üstünde duruyorum, gençlere söylüyorum, halk içinde oluşmağa çağırıyorum onları. Başka türlü sosyalist döğüşçü olmaz mı, olur ama yarım olur. Çağımızda, Türkiye gibi belalar içindeki bir memlekette sosyalistler iktidarda bile olsalar, bunun üstünden yüzyıllar da geçse, ille de halk... Ve halk kadar alçak gönüllü. Yaratma doğal bir şeydir ve alçak gönüllüdür. Düşünme de öyle, alçak gönüllüdür. Alçak gönüllü, inanmış, güvenmiş, sağlıklı insan halkın içindeki insandır. Unutmayalım ki en ilerici insan bile bir yerde tutucu olur, kendinin tutsağı olur, kendi kendinin yaratmasını engeller. Onun için sonsuz yaratıcı olan hayatın, doğanın, halkın, yani insanlığın en büyük kütlesinin içine...

Faşist komandolar zorbalığı üniversite içine de soktular!

Ellerinde taş, sopa ve tabancalarla İstanbul Üniversitesi'ni basmağa gelen faşist komandolar (altta) ve üniversiteyi zorbalığa karşı savunan devrimci öğrenciler (yanda)

«Demokratik Üniversite! Sağcı, solcu bütün öğrenciler, herkes, herşeyi tartışacak!.. Kemalizmi - nurculuğu - kapitalizmi - sosyalizmi - turancılığı - siyonizmi - komünizmi - faşizmi. Bilmeden kavga yok, itham yok!»

İstanbul Hukuk Fakültesi'nde *9 Aralık 1968 günü düzenlenen*, 2500 öğrencinin katıldığı forumda, bilinçli gençlerin astığı dövizde bunlar yazılıydı. Yayınlanan bildiride de, **«Demokratik üniversite»nin, iktidarın, milli olmayan çevrelerin, emperyalizmin baskılarından uzakta; eğitimini halkın kalkınmasına en uygun yola yöneltmiş, gerçek bilime ve hür düşünceye saygılı olan üniversite»** olduğu belirtilmekteydi.

Ne var ki geçen haftanın olayları, üniversitedeki bir faşist azınlığın bu gerçeği anlayamadığını ve fikirleri kaba kuvvete başvurarak kabul ettirmek istediğini göstermektedir.

Olayların başlangıcı, önceki hafta sonunda devrimci gençlerin, Hukuk Fakültesi'ndeki bazı okuma odalarının kapısına **«Vedat Demircioğlu dershanesi»** yazmalarına tahammül edemiyen Türkeşçi'lerin, bu yazıları silip **«Ziya Gökalp dershanesi»** yazmaları ile patlak vermişti.

«Başbuğ» un emri ile hareket eden, Siyasi Partiler Kanunu'nun kesin hükmüne rağmen, yeni adı ile **«Milliyetçi Hareket Partisi»** tarafından eğitilen ve bir süreden beri terör yaratmak için çeşitli kaba kuvvet *gösterilerine girişen* komandolar, bu işi de aynı tahrikçi amaçla yapıyorlardı. Ve bununla da kalmıyor, üniversitenin duvarlarına, sütunlarına gelişigüzel, **faşist** sloganlarını **yazıyorlardı.**

Bu olaylar arasında çıkan kavgada, saldırgan Türkeşçi'ler Mustafa Özgül, Erol Kılıç, Niyazi Adıgüzel, Mustafa Kayabaş ve Mustafa Demir adlı öğrencilerin ağır, diğer beş öğrencinin de hafif yaralanmasına sebep olmuşlardır. Kendilerine **«milliyetçi toplumcu bozkurtlar»** adını veren komandolar, bununla da yetinmemiş, hafta başında üniversiteyi basmaya, ikinci bir **«Kanlı Pazar»** oyununu da üniversitede oynayıp devrimci gençliği sindirmeye karar vermişlerdir.

Komandoların bu saldırıyı planlarken yalnız Milliyetçi Hareket Partisinden emir almadığı, *Adalet Partisi'nden* hattâ TMTF ikinci başkanlığını fiili duruma dayanarak işgal etmekte olan Ekrem Özer ve avanesinden geniş ölçüde destek gördüğü bilinmektedir.

Devrimci öğrenciler bu saldırıyı önceden haber almışlar ve pazartesi sabahı üniversite merkez binasında toplanarak saldırıya karşı koymaya karar vermişlerdir.

Saat 10.00'a doğru Üniversite bahçesine *girip* kapıları tutan Komandolar ve beraberlerindeki AP'liler, önce ellerindeki silahları ve molotof kokteylleri devrimci öğrencilere göstererek tahrike, sonra da camları kırıp içeriye tabanca ve molotof kokteylleri atmaya başlamışlardır. Olaylar sırasında İktisat Fakültesi öğrencisi İbrahim Eryılmaz ile Hukuk Fakültesi öğrencisi Cemal Saygıner yaralanmışlardır. Üniversite bahçesinden geçmekte *olan bir* çocuk ise, kulağının arkasından isabet eden bir tabanca kurşunu ile yaralanmış ve Cerrahpaşa Hastahanesine kaldırılmıştır.

Bir süre sonra iki tarafın liderleri rektörlüğe çağırılmış, sabahtan beri toplantı yapan, fakat olayların gelişmesini bekleyen ve bir karar alamayan Yönetim Kurulu üyelerinin bulunduğu salona alınmışlardır. Burada yapılan toplantıda komandoların lideri *Ufuk Şehri* çekilmeyi kabul etmiş, devrimci öğrencileri temsil eden Bozkurt Nuhoğlu da, komandolar çekildiği takdirde kendilerinin de üniversiteyi terk edeceklerini söylemiştir.

Rektörlükte yapılan toplantıda üniversiteyi terkedeceklerine dair söz veren komandolar, bir süre daha beklemişler ve ancak saat 16.00'da Üniversite bahçesinden çıkarak TMTF'nin Cağaloğlu'ndaki binasına kadar kanunsuz bir yürüyüş yapmışlardır.

Olaylardan sonra İstanbul Üniversitesi yönetim kurulunun aldığı kararla, üniversitede ders *dışı toplantılar yapılması* ve duvarlara yazılar yazılması yasaklanarak, bundan sonra vukuu muhtemel olayların tedbiri (!) alınmıştır.

İzinsiz gösteri yürüyüşü yapan komandoları görmezlikten gelen polis, devrimci öğrencilerden Deniz Gezmiş ile Selahattin Okur'u olaylarda tahrikçilik yaptıkları iddiasıyla nezarete almıştır. Ayrıca Fındıkzade'deki Trabzon Öğrenci Yurdu'na *«tabanca aramak»* bahanesi ile bir baskın yapılmış ve Bozkurt Nuhoğlu da İkinci Şube'ye götürülmüştür.

Gezmiş, Nuhoğlu ve Okur, nezarette 24 saattan fazla bekletildikten sonra savcılığa sevkedilmişlerdir. Deniz Gezmiş, 9. Sulh Ceza Mahkemesi kararı ile **«yaralamaya sebebiyet vermek ve ruhsatsız tabanca taşımak»** suçlarını işlediği iddiasıyla tevkif edilmiş, Bozkurt Nuhoğlu ve Selahattin Okur serbest bırakılmıştır. Nuhoğlu, serbest bırakıldıktan sonra, yakalanmaları ile ilgili olarak, *«Bu da Türkiye kanunlarının tek taraflı ve çıkarcıların lehine işlediğinin en güzel delilidir»* demiştir.

Devrimci gençler, olaylardan sonra yayınladıkları bildiride, olayların emperyalist ve faşist güçlerin saldırısı yüzünden meydana geldiğini, demokratik üniversiteyi gerçekleştirmek yolunda savaşan gençlerin bütün güçleriyle üniversiteyi savunacaklarını belirtmişlerdir.

İktidarın, onun dümen suyundaki faşist çevrelerin ve hattâ polisin, amaçları demokratik üniversiteyi gerçekleştirmek, böylece faşistlere bile kendilerini fikren savunmak imkanını sağlamak için savaşan devrimci gençleri kaba kuvvetle yada çağ ve insanlık dışı kanunsuz baskılarla susturmak yolundaki çabaları elbette sonuç vermeyecektir!

Bir resim duvarını arıyor

İnsanoğlunun sevdiceği karşısında coşkusuzca, kurukafaca *davranmasını* bekler *miyiz, beklemeyiz. E, öyleyse,* içimizi ışıtan, ısıtan bir sanat yapıtını, nesnelce eleştireceğim diye, sözümona akıl çomağıyla dürdükleyip darmadağın etmek niye?.. Anlamak iyi şey, güzel şey ama, ateşi anlamak ateş yandığıncadır. Gözlemez mi insan sevdiğini? gözler elbet, yaşantısını en ufak ayrıntısına dek bilmeğe çalışır elbet; gelgelelim devşirdiği bütün bu bilgiler ilk çarpılışının aydınlığı içinde yerini bulur. O güzele kendinden öte, ve dünyamızı sarmalayan bir anlam veren budur.Gözünde büyütüyorsundur, abartıyorsundur... olsun! Bir şeyi herşey haline getirmeden sevemezsin ki zaten... Hem bir şeyin herşey olmadığı ne malum?.. Gerçekten etkileyici sanat yapıtlarında da böyle bir özellik var. Bu, sanatın mayasından geliyor. Balaban'ın dediği gibi, çiçeğin kırmızısı çayırın yeşilinden geliyor. Sanat çabası bir abartı çabasıdır elbet, bir çiçekle bütün yazı, bir ağaçla bütün ormanı anlatma çabasıdır. Yeterki o çiçek, değil sade senin ve benzerlerinin kokladığı bütün çiçekleri, aynı zamanda bütün o çiçekleri koklıyan senin ve *benzerlerinin olanca kıvancını ve tasasını dile getirebilsin;* yeter ki o ağaç, kökleriyle yaşadağın ve yaşadığımız bütün günlere, geçirdiğin ve geçirdiğimiz bütün denemlere uzanıp, öyle beslensin. Öte yandan sanat yapıtı özeller'den bulup - buluşturulmuş bir genelleme değil, genel'in kendisidir; tekiller'den denkleştirilmiş bir çoğullama değil, çoğul'un kendisidir; uzun bir birikim'in oluşturduğu bir sıçrama, uzun bir oluş'un karşımıza diktiği bir *oldu - bitti'dir. Bu biçim* sanat yapıtı şaşırtmaz bizi, elimizle koymuş gibi buluruz onu; çünki *yaşantıdan, yaşantımızdan gelir; sanki sade sanatçının* değil, hepimizin elinden çıkmıştır; gerçekten de öyledir, hepimizin yapıtıdır. İşte Yaşantı Sanat'ının yırtık dondan çıkmış gibi bizi tekniğiyle yada konusuyla afallatmağa özenen Şaşantı Sanat'ından ayrımı budur. İlkinde bütün bir topluluk birlikte çalışır, savaşır; öbürüyse tarlada iki - büklüm pamuk toplayan işçilerin açığından don - paça koşan bir koşucu kadar, belki şaşırtıcı, ama boşuna ve avaradır. Irgatlar hantaldır, ağır-aktasaktır ama, yavaşlıklarında herşeyleri tümüyle değiştirecek bir hız, yıkkınlıklarında dünyayı şenletecek bir özlem gizlidir. Bir acayip gerginliktir bu, sürdürülen çileli yaşantıyla özlemi çekilen yaşantı, ve olana karşı duyulan öfkeyle olması gerekene karşı duyulan sevgi arasındaki gerilimdir bu. Belki de ellerin, ayakların bedenlerden öte büyümesi, azmanlaşması bundandır.

Ve belki de Balaban'ın resimlerinin çerçevelere sığmaması bundan. Bir halk, yüzyıllardır tutsak edilmiş bir halk özgürlüğüne uzanıyor ve bu uzanmayı dile getiren bir resim, koskocaman, gepgeniş bir duvar arıyor.

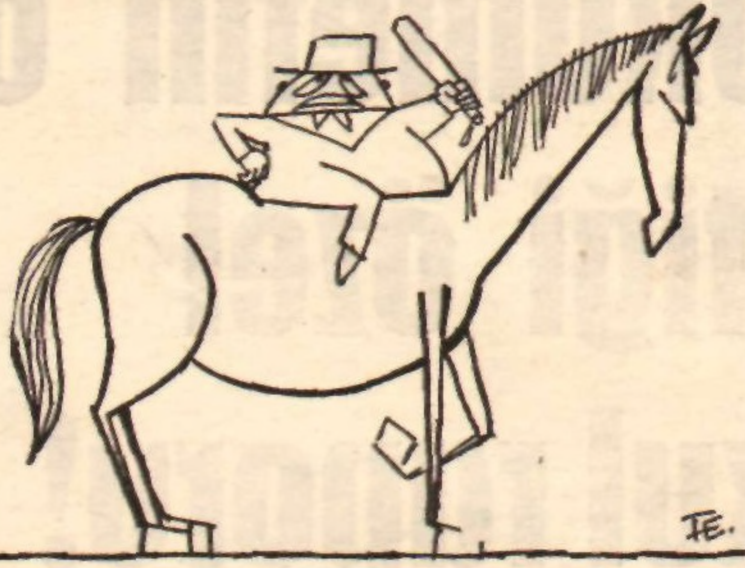
Bazı okuyucular siyasi konulara ayrılmış bu sayfada Balaban'ın Ankara'da, Fransız Kültür Merkezinde açtığı sergi üstüne yazdığım bu yazıyı yadırgamış olabilirler; ama unutmasınlar ki, Balaban üstüne ne söylenirse söylensin, kendiliğinden, ve çaresiz, siyasidir. İnanmazlarsa, kısmı siyasiye sorsunlar!

Can YÜCEL

Ferruh Doğan

KÖYDEN İNDİM ŞEHİRE... ... ŞAŞIRDIM BİRDENBİRE!

Özel yüksek okullar yargılanıyor

Abdullah SERT

ÇOK tartışıldı, yazıldı; yürüyüşler oldu ve dâvalar açıldı özel yüksek okullar için. Sonunda konu Danıştay Dava Daireleri Kurulu'nda görüşüldü ve Anayasa Mahkemesi'ne yollandı. Anayasa Mahkemesi, Türkiye'nin eğitiminde sorumluluğu büyük, tarihsel bir karar verecek, gelecek günlerde.

Özel yüksek okullar konusuna biraz eğilin, eğitimin nasıl sorumsuzca yozlaştırıldığını, adı Milli Eğitim Bakanlığı olan idari kuruluşun nasıl görevlerini açıktan savsakladığını ve özel teşebbüsçü kesildiğini içiniz burkularak görürsünüz. Her şeyimiz gibi, eğitimimiz de bilimsellikten uzak, kendi kendine yürüyen bir yöntem içinde. Daha iyi bir deyişle, tam bir yöntemsizlik içinde...

DİPLOMA DAĞITIMI

BİR apartmanın bir - iki katı kiralanmış, birkaç araç - gereç konmuş, öğretim üyeleri bulunmuş, izin de alınarak özel yüksek okul açılıvermiş. Kurucuları geri kalmış Türkiye'nin sanayileşmesini sağlayacak teknokratları yetiştirmekle (!) memlekete hizmet ettiklerini de söylüyorlar. Özel kesimden böylece mimar, mühendis, eczacı, dişçi v.b. üretiliyor. Herşeyleri yolunda bu okulların, yasalara uygun kurulduklarını ve denetlendiklerini de belirtmekten geri durmuyorlar. Gazetelere yaptıkları hizmetin bir anlamda kutsallığını belirleyen bildiriler de koyuyorlar. Oysa bakın neler olmuş, biraz Senato raporunu, biraz yasaların diğer yönlerini karıştırarak, girelim konuya.

1) Bir profesör üniversitede sorduğu soruları dört beş gün sonra aynen ve teksir kağıdını dahi değiştirmeden, öğretmeni bulunduğu bir özel okulda sormuş. Araştırılmış; sınav, sorularıyla, kağıtları saklanmamış.

2) Ankara'da bir okulda 588 kişilik bir sınıfta sözlü borçlar hukuku sınavından istisnasız bütün öğrenciler «pekiyi» almışlar.

3) Öğrencinin biri Haziranda başarı gösterememiş, Ekimde sınava girmiş, listede notu çıkmayınca başvurmuş, okul idaresi araştırmış ve «öğretim üyesinin yazısını okuyamadığı için not vermediği ve imtihan kağıdını da alarak tatile gitmiş olduğu» anlaşılmış, sonunda öğrenci Şubat imtihanında pekiyi ile sınıfını geçmiş.

4) 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun geçici maddesinde öngörülen tüzük 1965 yılından beri çıkmadığından, 1963 yılında kurulan bir özel mimarlık, mühendislik okulu sıkışınca «kanuna tabi değilim» demiş; işine gelince de 625 sayılı kanuna göre imtihan yapıp diploma vermiş... Oysaki bu okula 1915 tarihli ve fakat 625 sayılı yasadan sınavlar bakımından çok daha ilerici Mekâtib-i Hususiye Talimatnamesi'nin uygulanması gerekli; buna göre de bitirme sınavlarının dengi resmi okulda yapılması zorunlu. Oysa Milli Eğitim Bakanlığının da onayı ile özel okulda imtihan yapılıyor ve diploma veriliyor. Bakanlık «boşver!» demiş, okul da mimarlık, mühendislik diploması dağıtıvermiş...

5) 625 sayılı Yasa'ya göre, tam uygulama olabilmesi için, 5 tüzüğün ve 4 yönetmeliğin Kanunun yayımından en geç altı ay sonra çıkarılması zorunlu. Bugüne değin hiçbiri çıkmamış. Milli Eğitim Bakanlığı yönetmelik yapmayı zor bulmuş, ortaöğretim teftiş yönetmeliğine göre özel yüksek okulları denetlemiş. Önemli olan denetleme (!) değil mi, yapılmış ya!..

6) İzin alınmadan yeni sınıf açılamazmış, özel yüksek okulcu açıvermiş, bakanlık da omuz silkmiş, geçmiş.

7) Bir kişinin mimar, mühendis olması için 3458 sayılı Yasa'ya göre alınmış diploması gerekliymiş. Milli Eğitim Bakanlığı bu Yasa'da öngörülen «muadelet denkli» tetkikini yaptırmadan diplomaları onaylayıvermiş!...

DAHA bir yığın boşvermelerle Türkiye'nin yüksek öğrenimi özel teşebbüsün elinde isteğe uygun yürütülmüş. Hem gülmek, hem ağlamak için okumak gerekli Senato raporunu (1).

Senato raporunda belirtilenleri D.P.T. Sosyal Planlama Dairesi'nin araştırması da matematiksel olarak doğrulamaktadır. Bu araştırmanın sonuç bölümü ise şöyle bitiyor:

«Özel yüksek okullar gerek öğretim techizatı, gerek eğitim alanları bakımından kamu standartlarının çok altındadır. Sınıflar kalabalık, ders dışı öğrenci - öğretmen ilişkileri yok denecek kadar azdır. Kütüphane ve sosyal tesisler yeterli değildir. Bu nedenlerle özel yüksek okullar düşük nitelikte hizmet sağlamaktadırlar.

Üniversiteler öğretim üyelerinin özel yüksek okullara ayırdıkları ders saatleri, sözkonusu öğretim üyelerinin bilimsel araştırma imkanlarını, üniversitelerde verilen derslerin hazırlığı için gerekli zamanı ve ders dışı öğrenci - öğretmen ilişkilerini kısıtlamaktadır.»

Bundan da şu sonuç çıkıyor: Özel yüksek okullar bir kısım tacirin vurgun kaynağıdır, diğer yandan bilim yuvası olması gereken üniversitedeki eğitimin de yozlaşmasını sağlamaktadır. Burada, bir zamanlar üniversitede çiftli öğretim yapılmasına **«Üniversite öğretim üyesi ders veren makina değildir, bilimsel araştırma için zamanı olmalıdır!»** diye karşı çıkanların kulaklarını çınlatmak gerekli...

ANAYASA DA VAR!

GELELİM Anayasa'ya. Anayasa'nın 120. maddesi şöyle başlıyor:

«Üniversiteler ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur...»

625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun özellikle Anayasa'nın bu maddesine aykırılığı özel yüksek okullar bakımından ileri sürülmektedir. Gerçekten de Anayasa Koyucu'nun amacı araştırılırsa 625 sayılı Yasa'nın Anayasa karşısındaki tutarsızlığı ortaya çıkmaktadır. Anayasa'nın 120. maddesiyle ilgili olarak Kurucu Meclis'te bir üye şöyle diyor (2):

«— Bu fıkranın ilk cümlesinde üniversitelerin Devlet eliyle kurulacağı yazılıdır. Bu bilimsel inkişafımız bakımından mahzurlu bir hükümdür. İlmi bu memleketin en ücra köşelerine kadar götürmek mecburiyetinde olan bir memleket olduğumuza göre bu işin Devlete bırakılması ve hususi teşebbüsün bir kenara itilmesi doğru olmuyor. Hamiyetli birkaç vatandaşımızın bir araya gelip vakıf tesis etmeleri ve yüksek okul ve fakülte açmaları bu hükümle önleniyor demektir.»

Bu üyenin sözlerine benziyor, bu yolda konuşan diğer üyelerin konuşmaları. Demek ki özel yüksek okulun açılmasının bu maddeyle önleneceği düşünülmüş. Ve madde verilen değişiklik önergeleri geri alınarak aynen kabul edildiğine göre, anayasa koyucunun özel yüksek okulun açılması olanağını kaldırdığı açıklığa kavuşmaktadır.

Demek oluyor ki, anayasa koyucu, üniversitelerin ancak devlet eliyle kurulabileceğini belirtirken, yüksek öğrenimi toplumsal hayatımız ve gelişmemiz için özel önemliliği olan bir faaliyet şeklinde benimsemiş ve özel teşebbüs olanağını kaldırmıştır. **Eğer** herhangi bir yüksek okul Üniversite fakültesinin düzeyinde faaliyet gösteriyor ve onun sağladığı olanakları mezunlarına vermeğe kalkışıyorsa, faaliyeti **Anayasa'ya aykırı olmaktadır (3).** Böylece Anayasa'ya karşı bir hile yapılmış ve **«muvazaa»** yoluyla mantar biter gibi özel okullar kurdurulmuştur. 625 sayılı Yasa'nın Anayasa'nın 120. maddesiyle birlikte, 50 ve 12. maddelerine de aykırıdaramadardmaram sudur.

ŞİMDİ NE OLACAK?

BELİRTTİĞİMİZ gibi, konu, Danıştay eliyle Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Yüksek öğrenimin bir toplumun hayatındaki büyük önemini belirtmek gereksiz. Üstelik böylesine önemli bir faaliyet ne pahasına olursa olsun «kâr» sağlamak ve hep büyümek isteğinde olan sermayeye bırakılamaz. Halka dönük, sosyal adaletçi Anayasa'nın özünü ve sözünü en iyi şekilde Anayasa Mahkemesi'nin vereceği kararla dile getireceği inancındayız.

(1) Senato raporu - Cumhuriyet Senatosu Özel Yüksek Okulları Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanmıştır.
(2) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası - Av. Kâzım Öztürk - Cilt III. sayfa 3353.
(3) Prof. Dr. Uğur Alacakaptan - Duruşma savunması.

Hükümetin örtbas ettiği özel okul raporu!

İFŞA EDİYORUZ

● Mimarlar Odası'nın açtığı bir dâva üzerine Danıştay önceki hafta önemli bir karar vererek özel okulların anayasaya aykırı olup olmadığının tesbiti için Anayasa Mahkemesi'ne *başvurmuştur. Türkiye'de* yüksek öğrenimi bir ticaret konusu haline getiren ve halka dönük eğitime ağır bir darbe vuran özel yüksek okulların durumu bugüne kadar çeşitli kuruluşlar tarafından kamuoyuna açıklanmış bulunuyordu. Bu konuda hazırlanan raporlardan en önemlisi, bir süre önce hükümetin Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi'ne hazırlattığı rapordur. Ne var ki, bu araştırmanın ortaya koyduğu dehşet verici sonuçları kamuoyundan gizlemek için raporu hasıraltı etmiştir. Mimarlar Odası'nın ele geçirdiği bu önemli belgeyi ANT okurlarına aynen sunmayı bir görev sayıyoruz.

I. GİRİŞ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, özel yüksek okullardaki kapasite artışları çok hızlı bir gelişme göstererek planın eğitim, insangücü ve istihdam politikalarını geniş çapta etkileyecek bir seviyeye ulaşmıştır. İlk özel yüksek okul 1962 yılında öğretime başlamış 1967 yılı sonuna kadar yedisi genel, 11'i teknik öğretim yapan 18 özel yüksek okul daha yüksek öğretim sistemimize katılmıştır. **(Halen 48 özel yüksek okul vardır.)**

Özel yüksek okullardaki **öğrenci sayısı** 1964 - 1965 ders yılında **4.000** iken, 1967-1968 ders yılında % 560 oranında artarak **26.900**'e ulaşmıştır. 1964-1965 yılında **özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı, yüksek öğretim toplam öğrenci sayısının % 4.9'u iken, 1967-1968 ders yılında bu oran % 20.8'e yükselmiştir.** Mevcut özel yüksek okulların ikinci beş yıllık kalkınma planı döneminde gerçekleştirmeyi planladıkları kapasite artışları değerlendirildiğinde, **1971-1972** ders yılında 19 özel yüksek okuldaki toplam öğrenci sayısının **58.500'e** ulaşacağı anlaşılmaktadır. 1968-1972 yılları arasında özel yüksek okul sayılarında bir artış olmayacağı varsayılsa dahi, özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı yüksek öğrenim toplam öğrenci **sayısının % 24.9'u** gibi çok yüksek bir seviyeye ulaşacaktır. Yalnız 1968-1969 ders yılında dördü eczacılık, ikisi diş hekimliği, üçü kimya mühendisliği alanlarında, dokuz özel yüksek okula Millî Eğitim Bakanlığınca açılış izni verildiği ve çeşitli konularda 19 özel yüksek okulun açılış izinlerinin Bakanlıkça incelendiği gözönüne alınırsa, 1972 yılında bu yüzdenin çok daha üstünde bir seviyeye ulaşılacağı *anlaşılmaktadır.*

II. ÖZEL YÜKSEK OKULLARIN BUGÜNKÜ DURUMU

a) Hukuki Durum:

1961 Anayasasının 21. ve 120. maddeleri özel yüksek okullar konusuna değinmiş, 21. madde «Herkes bilim ve san'atı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Eğitim ve **öğretim devletin gözetimi altında serbesttir. Özel okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir»** denilmiş, 120. maddede ise «Üniversiteler ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur» hükmü getirilmiştir.

Anayasanın 21. maddesi uyarınca **18 Haziran 1965 tarihinde 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu** yürürlüğe girmiş, özel yüksek okullar ile ilgili kuruluş, öğretim, yönetim, denetim ve diğer konular hakkında genel prensipler çizilmiş, uygulamaya esas olacak hükümler, hazırlanacak tüzüğe bırakılmıştır. 1965 yılında tamamlanması öngörülen **tüzük** bugüne kadar yürürlüğe girmemiş, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan tüzük taslağı bu yıl çeşitli teşkilatlara görüş için iletilmiştir. Söz konusu tüzük taslağı incelendiğinde özel yüksek okullarda eğitim ve öğretim kalitesinin tesbit ve denetimine esas olacak laboratuvar, ders araçları, kitaplık ve bina standartlarının tesbit edilmediği anlaşılmıştır. Özel öğretim kurumları tüzüğündeki gecikme nedeniyle, özel yüksek okullar **uzun süre tesirli bir kalite denetiminden uzak kalmış,** yeni açılan özel yüksek okulların bina ve teçhizat durumlarının kamu yüksek okulları seviyesine uygunluğunu tesbit eden «Uzmanlar Heyeti» özel yüksek okul **açma iznini 625 sayılı kanunun** genel hükümleri çerçevesinde ve belli bir standarda bağlı olmayarak vermek mecburiyetinde kalmıştır.

b) Sayısal gelişmeler:

(1) Öğretim Üyeleri:

Özel yüksek okullar öğretim üyeleri sayısı, öğrenci sayılarındaki genişlemelere paralel olarak artmış, toplam öğretim üyesi sayısı 1964-1965 ders yılında 235 iken, 1967-1968 ders yılında **800** e ulaşmıştır. **Öğretim üyesi sayısındaki artışın büyük kısmı teknik öğretim yapan özel yüksek okullarda** gerçekleşmiştir. 1964-1965, 1967-1968 ders yılları arasında genel öğretimde **% 426, teknik öğretimde % 670 oranlarındaki** öğrenci artışlarına karşılık **öğretim üyeleri sayısı genel öğretimde % 204, teknik öğretimde % 432 artmıştır.**

İleri bir akademik formasyon istemeyen, okutmanlık, uzmanlık ve yaban-cı dil öğretmenlikleri hariç tutulur-sa **özel yüksek okullar öğretim üyelerinin en önemli kaynağı kamu yüksek okul-ları ve üniversitelerdir. 1967-1968 ders yılında özel yüksek okullarda ders veren öğretim üyelerinin % 55'i kamu yüksek okulları ve üniversitelerden % 13.6 sı diğer kamu kuruluşlarından % 29.2 si ise özel kuruluşlardan temin edilmiştir.** 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 21. maddesi uya-rınca dört özel yüksek okul, öğretim üyesi yetiştirmek için küçük çapta te-bir almış ve bu amaçla 17 asistan ö-yüksek okullar bünyesinde görevlen-dirilmiştir. Böylece özel yüksek okulla-kendi yetenekleri ile yetiştirdikleri ö-retim üyeleri, toplam özel yüksek ok-lar öğretim üyelerinin % 2.2 si gibi ç-*düşük bir seviyede kalmıştır.*

1967-1968 ders yılında özel yük-okullarda ders veren öğretim üyele-nin % 46.5 ini teşkil eden 372 üye ak-demik statüye sahiptir. Söz konusu ö-retim üyelerinin %26.8 i profesör %1-ü doçent, % 8.8 ü doktor asistandır. Ö-zel yüksek okullar **toplam öğretim ü-si sayısının % 53.5 i ise okutman, -man, yabancı dil öğretmeni ve orta ö-retimde görevli öğretmenlerden mey-na gelmiştir.**

1967-1968 ders yılı başında özel yü-sek okullarda görev alan kamu yük-okulları ve üniversiteler öğretim üye-ri sayısı 440 dır. 1968 Ocak ayı iti-riyle özel yüksek okullarda vazifeli -mu **yüksek okulları** ve üniversiteler ö-retim üyelerinin özel yüksek okulla-verdikleri haftalık ders saatleri top-mı 2467 dir. **Öğretim üyesi başına h-talık ortalama ders saati ise hem te-nik hem genel öğretimde 5.6 dır. K-yüksek okulları ve üniversitelerden -yüksek okullara öğretim üyesi ak-daha çok mühendislik, mimarlık, diş h-kimliği ve eczacılık gibi teknik alan-da gerçekleşmiş, 1968 Ocak ayı** itiba-le teknik öğretim yapan özel yük-okullarda, kamu yüksek okulları ve ü-niversiteler öğretim üyelerinin ver-leri haftalık ders saatleri toplamı 18-a ulaşmıştır. Aynı dönemde, genel ö-retim yapan özel yüksek okullarda -sayı 638 saat olarak tesbit edilmişti-

Özel yüksek okullara gönder-anketler değerlendirildiğinde, gerek te-

ÖZEL YÜKSEK OKULLARDA ÖĞRENCİ SAYILARI

	1964-65 Sayı	o/o	1965-66 Sayı	o/o	1966-67 Sayı	o/o	1967-68 Sayı	o/o
İktisadi ve Ticari İlimler	1,840	45	3,663	43	5,755	37	8,469	32
Gazetecilik	——	—	——	—	338	2	1,207	4
Genel Öğretim Toplamı	1,840	45	3,663	43	6,093	39	9,676	36
Mühendislik ve Mimarlık	1,216	30	3,396	40	7,434	48	14,273	53
Diş Hekimliği	386	10	566	7	920	6	1,294	5
Eczacılık	631	15	908	10	1,213	7	1,654	6
Teknik Öğretim	2,233	55	4,870	57	9,567	61	17,221	64
TOPLAM	4,073	100	8,533	100	15,660	100	26,897	100

PLANLAMA RAPORUNDAN BİR TABLO
— Özel okul ticareti nasıl gelişiyor? —

Yüksek öğrenim gençliği geçen yıl yaptığı uzun yürüyüşte özel yüksek okullara karşı olduğunu en kesin şekilde ortaya koymuştu. Planlama'nın gizli raporu, gençliğin bu direnişte ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.

nik, gerek genel öğretim yapan okulların, öğretim üyesi taleplerini karşılamak için ciddi güçlüklerle karşılaşmadıkları anlaşılmaktadır.

(2) Öğrenci sayıları:

1964-1965/1967-1968 ders yılları arasında özel yüksek okullar öğrenci sayıları % **560** oranında artmıştır. Öğrenci sayılarındaki artışlar **teknik öğretim yapan okullarda** daha hızlı gelişmiş, 1964-1965/1967-1968 ders yılları arasında genel öğretimde öğrenci **sayısı % 426 artarken** teknik öğretimde bu oran % 670'i bulmuştur. Aynı dönemde, özel mühendislik ve mimarlık okullarındaki artış % 1070 gibi çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Özel yüksek okullar öğrencilerinin sayısal gelişimi tabloda daha detaylı olarak verilmiştir.

1967-1968 ders yılında özel yüksek okullar toplam öğrenci sayısının % 447 si gece öğrenimi yapmaktadır. Aynı ders yılında bu oran teknik öğretim yapan okullarda % 47.9, genel öğretimde % 39 olarak tesbit edilmiştir. **Özel yüksek okullarda gece öğretimine kayıtlı öğrencilerin büyük çoğunluğunu sanat enstitüleri ve ticaret liseleri mezunları teşkil etmektedir.**

Özel yüksek okullar yeni kayıtları büyük bir hızla artmış, 1964-1965 ders yılında toplam yeni kayıt 2660 iken 1967-1968 ders yılında % 370 oranında artarak 12.734 e yükselmiştir.

Eczacılık Özel Yüksek Okulu ile Diş Hekimliği Özel Yükssek Okulu dışında bütün özel yüksek okullar lise mezunları yanında sanat enstitüleri, ticaret liseleri ve benzeri orta dereceli meslek okulları mezunlarını kabul etmektedirler. **1964-1965 ders yılında özel yüksek okullar toplam yeni kayıtlarının % 81.65 ini lise mezunları teşkil ederken, 1967-1968 ders yılında bu oran % 66 ya düşmüştür.**

(3) Verimler :

1964-1965/1966-1967 döneminde özel yüksek okullarda sınıf geçme oranları genellikle düşmüş, 1964-1965 ders yılında mühendislik ve mimarlık özel yüksek okullarında ortalama sınıf geçme **oranı % 83 iken bu oran 1966-1967** ders yılı sonunda % **60 a inmiştir.** Aynı dönemde genel öğretimde verimler teknik öğretimden daha düşük bir seyir takip etmiş, 1964-1965 ders yılında genel öğretimde ortalama sınıf geçme oranı % 60 dan 1966-1967 ders yılı sonunda % 52 ye düşmüştür. Sınıf geçme oranları gerek teknik, gerekse genel öğretim yapan okullar arasında büyük farklılıklar göstererek, % 10 ile % 94 arasında değişmiştir.

Günümüze kadar, 43 ü İktisadi ve Ticari İlimler, 28'i Mühendislik ve Mimarlık, 34'ü Diş Hekimliği, 2 si Eczacılık alanlarında toplam 495 öğrenci özel yüksek okullardan mezun olmuşlardır. Özel yüksek okulların büyük kısmının 1963 yılında öğretime başladığı düşünülürse, önümüzdeki ders yılında mezun sayılarında büyük artışlar beklenmektedir.

(4) Öğrenci/Öğretmen Oranları:

Öğrenci/Öğretmen oranları okullar arasında büyük farklılıklar göstererek 17 ile 83 arasında değişmektedir. Genellikle fen öğretimi yapan özel yüksek okullarda Öğrenci/Öğretmen oranları diğer konularda öğretim yapan o**kullara kıyasla daha iyidir. 1967-1968 ders yılında özel İktisadi ve Ticari İlimler** okullarında 55, Gazetecilik Okullarında 30, Mühendislik ve Mimarlık Okullarında 26, Özel Diş Hekimliği Yüksek Okulunda 46 ve Özel Eczacılık Yüksek Okulunda 57 öğrenciye bir öğretim üyesi düşmektedir.

c) Fiziki tesislerin durumu:

İki özel yüksek okul dışında bütün okullarda öğretim **inşa edildiğinde okul olarak planlanmamış işhanı, yurt ve apartman katlarında** yapılmaktadır. **Halen öğretim yapan 19 özel yüksek okuldan 16 sında** spor yapmak için saha, 13 ünde bahçe veya benzeri bir tesis mevcut değildir. Bu durum okul sahip ve yöneticilerini okul için elverişli yeni bina yapımına zorlamış, **13 özel yüksek okul yeni bina yapmak için faaliyete geçtiklerini belirtmişlerdir.**

Genellikle özel yüksek okullardaki kütüphaneler gerek kitap sayısı, gerekse kitapların nitelikleri bakımından çok fakirdirler ve daha çok kitaplık niteliğini taşımamaktadırlar. Bu eksiklik **teknik öğretim yapan okullarda** kendini daha da kuvvetlice hissettirmektedir.

İLHAMİ ERTEM
— Bu rapora ne diyecek? —

1967-1968 ders yılında 3 özel yüksek okulda toplam 324 öğrenciye hizmet eden öğrenci yurdu bulunmaktadır.

1964 Eylül - 1967 Aralık ayları arasında yüksek okullarda **10.408.292 lirası** teçhizat, **21.389.447 lirası bina yatırımı olmak üzere, toplam 31.797.738** liralık yatırım yapılmıştır. 1964 yılından önce öğretime başlayan özel yüksek okulların hemen hepsi kiraladıkları binalarda öğretim yaptıklarından, bu yıldan evvel kayda değer bir bina yatırımı yapılmamıştır. Yatırımların **19.959.749 liralık en büyük payını teknik öğretim yapan özel yüksek okulların bina yatırımları teşkil etmiştir. Günümüze kadar yapılan toplam teçhizat yatırımları, genel öğretimde 2.657.236 lira, teknik öğretimde 7.751.056 liraya ulaşmıştır.**

Öğrenci başına teçhizat ve bina yatırımları, okullar arasında büyük farklılıklar göstermiş, öğrenci başına teçhizat yatırımı genel öğretimde 104 ile 843 lira, teknik öğretimde 175 ile 1065 lira arasında seyretmiştir.

Özel yüksek okullardaki bina yatırımlarının büyük kısmı mühendislik ve mimarlık okullarında yapıldığından, bu dallarda öğrenci başına bina yatırımları genel öğretime kıyasla çok yüksek olmuş, 570 ile 3581 lira arasında değişmiştir.

III. ÖZEL YÜKSEK OKULLARIN ÖNÜMÜZDEKİ YILLARDAKİ GELİŞİMİ

a) Konulara ve yıllara göre öğrenci sayılarında beklenen gelişmeler:

Son on yıl içinde yüksek öğrenim talebinin hızla artması ve bu talebin üniversitelerimizce tamamen karşılanamaması, özel yüksek okullar öğrenci sayılarında kısa zamanda büyük artışlar meydana getirmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, üniversiteler ve kamu yüksek okulları öğrenci kapasitelerinde beklenen artışların hızla gelişen yüksek öğrenim talebini yeterince karşılayamayacağı gözönüne alındığında, önümüzdeki dört yıl içinde özel yüksek okullardaki öğrenci sayılarının son yıllardaki hızını koruyacağı anlaşılmaktadır.

1968-1969/1971-1972 ders yılları arasında beklenen 32.300 öğrencilik kapasite artışının % 79 unun teknik, %21 inin ise genel öğretim yapan özel yüksek okullarda gerçekleşeceği anlaşılmaktadır.

Önümüzdeki yıllarda açılması muhtemel özel yüksek okulların toplam öğrenci kapasitesine katkısını da değerlendiren bir projeksiyon çalışması yapıldığında, özel yüksek okullar öğrenci **kapasitesi 1968-1969 ders yılında 35.407, 1969-70 de 43.968**, **1970-1971 de 52.529**, 1971-1972 de ise 61.090 a ulaşacaktır.

Yapılan tahminlerin gerçekleşme şansının özel yüksek okulların bugün bağlı oldukları hukuki statüdeki değişikliklere, üniversite ve kamu yüksek okullarında yaratılacak öğrenci ve öğretim üyesi kapasitelerine bağlı olacağı açıktır.

b) Konulara ve yıllara göre önümüzdeki yıllarda mezunlar:

Özel yüksek okulların büyük kısmı 1964-1965 ders yılında veya daha sonra öğretime başladığından, geçen yıllar mezun sayıları çok düşük olmuştur. Gerek yeni okulların öğretime açılması, gerekse mevcut okullar öğrenci sayılarındaki patlamalar, 1968-1971 yılları arasındaki mezun sayısını geçen yıllar mezun sayılarının çok üstüne çıkaracaktır.

1967-1968 ders yılında özel yüksek okullar toplam mezun sayısı 1026 iken, **1970 - 1971 ders yılında** % 403 oranında **artarak 5160 a yükselecek, 1967 — 1971 yılları arasında 7337 si teknik, 3846 sı genel öğretimden olmak üzere toplam 11.183 öğrenci diploma alacaktır.**

c) 1968-1972 yılları arasında yatırımlar:

1964 Eylül — 1968 Ocak ayları arasında 19 özel yüksek okulda toplam 31.797.738 liralık teçhizat ve bina yatırımı yapılmıştır. 1968-1969/1971-1972 ders yılları arasında aynı okulların planladıkları yatırım miktarı 119.075.000 liradır.

Gelecek Hafta :
Okul değil ticarethane!

Türk işçisine yeni bir ihanet

İKTIDAR yeni mevzuat oyunlarıyla seçime gitmek ve komprador burjuvazinin diktasını daha sert biçimde kurmak istemektedir. Anayasa Nizamını Koruma Kanunu denen tasarı, sömürücü sınıfların anayasası niteliğinde hazırlanmış ve devletin sosyal anayasası özüyle ve sözüyle işlemez duruma getirilmek istenmiştir. Aslında bu tasarıyı getirenler, Anayasayı kısmen olsun değiştirmeye teşebbüs suçuyla koğuşturmaya uğrayacak bir suça teşebbüs halindedirler ve böyle bir koğuşturmaya layıktırlar.

Parlamento İktidarın bu oyununa elbette gelmeyecektir. Ama iktidarın mevzuat oyunları bu önemli tasarıdan ibaret değildir. Sendika kurma, toplu sözleşme ve grev yapma hakları da dolaylı olarak yeni bir oyunla kısıtlanmak istenmekte, çalışma hayatına partizan bir yönetimin egemen olması yoluna sapılmış bulunulmaktadır. İktidar işveren Konfederasyonu - Sözde İşçi Konfederasyonu (Türk - İş) üçlüsünün ittifakı ile girişilen bu yeni oyun karşısında hukukçular parmak ısırmaktadır. Çünkü 6 yıllık bir deneme, mevcut 274 ve 275 sayılı kanunların işçilerin demokratik haklarına set çeken uygulamalara elverişli bulunduğunu göstermiştir. Anayasaya içtenlikle inanmış bir iktidara, bir işveren konfederasyonuna ve bir milletvekiline düşen görev, bu aksaklıkları ortadan kaldırmak olmalıdır. Oysa Kaya Özdemiroğlu'nun ortaya sürüldüğü bu dönemde, hazırlanan tasarı işçilerin iradelerinin etkili bir şekilde ortaya çıkmasına engel olan uygulamaları önleyecek yerde, tam tersine, yeni kısıtlamalar getirmekte, yeni oyunların sahnelenmesine pek çok açık kapı bırakmaktadır.

İşyerlerinde zaman zaman ortaya çıkan yeni mücadelelerin kaynağı, işçilerin açık tercihlerinin ve serbest kararlarının kanuni formalitelerde idarenin çıkardığı güçlükler ve taraf tutmalar nedeniyle hiçe sayılmasıdır, serbest iradelerinin aksine bir yola gidilmesidir. Yeni bir tasarı ile bunları önlemek gerekirken Kaya'nın tasarısıyla bugünkü bozuk uygulamalar daha beter pek çok bozuk uygulamaya yol açacak bir özle doldurulmuştur.

Mevcut uygulama, toplu sözleşmenin başlaması için gerekli formaliteler, sözleşme müzakereleri, uyuşmazlık, uyuşmazlıkların çözümü, grev kararı alma, uygulama ve sonuçlandırma.. olarak nitelendirebileceğimiz işlemler çok zaman almakta ve işçilerin tahammülünü aşmakta, işyerinde sosyal barış yerine uzun süre bir iç didişmeye yol açmaktadır. Yeni tasarı bunu kısaltacak yerde işçinin moralini bozucu, isteğinin aksini gerçekleştirici bir yönde hükümler getirme amacı gütmektedir. Hele yeni tasarıda yer alan II. madde, toplu sözleşme yapmaya hangi sendikanın yetkili olduğunun tesbitini hükme bağlamaktadır. Getirilen öneri noterlere pek çok işçi parasının ödenmesini sağlayacak, fakat işçilerin hangi sendikanın toplu sözleşme yapmasını istediklerini ortaya çıkarmayacaktır. Çünkü noterler, toplu sözleşmeye kendilerini yetkili gören sendikaların evrakı ve defterlerini görecek, hangisinde fazla üye bulunduğunu, bu kayıtlara bakarak bildirecektir. Noter, bu kayıtların doğruluğunu, gerçek olup olmadığını araştıramayacaktır. Böylece sahte kayıt fişleri düzenleyenler, iktidarın da desteğini görüyorlarsa, kolayca sözleşme yetkisini haksız olarak ellerine geçireceklerdir.

Noterin yaptığı tesbit, uygulamada Bölge Çalışma Müdürlüklerince ve Bakanlıkça, hattâ Yargıtayca peşin hükümle «doğru» kabul edilmektedir. Oysa Derby olaylarında, Karadeniz Ereğlisinde, Karabük'te çıkan olaylar ve bu olayların doğruladığı — sahte giriş fişleri düzenleyenler yararına işleyen — işçiler aleyhindeki bugünkü uygulama, yeni tasarı ile daha da perçinlenmektedir. Kanunlaştırılması zorunlu olan usul; gerçeğe uygun bulunmadığı yolundaki bir itiraz halinde bu kayıtların Bölge Müdürlüklerince, Çalışma Bakanlığınca incelenmesidir. İşçiler gerçekten hangi sendikaya kayıtlı olduklarını ve hangi sendikanın toplu sözleşme yapmasını istediklerini gizli oylarıyla referandum biçiminde açıklamalıdır ve son söz işçinin olmalıdır.

Kaya'nın tasarısında «hak grevleri» de işverenlerin isteğine uygun ve işçilerin zararına olarak ortadan kaldırılmak istenmektedir. Kaya, grev yerine mecburi tahkim düzenini getirmek emelindedir. Oysa Yargıtay içtihatları, hakkın ihlal edildiğini ileri süren tarafın greve gidebilmek için, karşı tarafa özel hakeme gitme teklifinde bulunmasının şart olmadığını açıklamış ve bu yoldan grevi mümkün görmüştür. İşverenlerin bu grevlerden zarar gördüğü ve şikayetçi olduğu bir gerçektir. İşte Kaya, bu tasarı ile mecburi tahkimi kanunlaştırarak hak grevlerini suç sayma isteğinin aleti olmuştur.

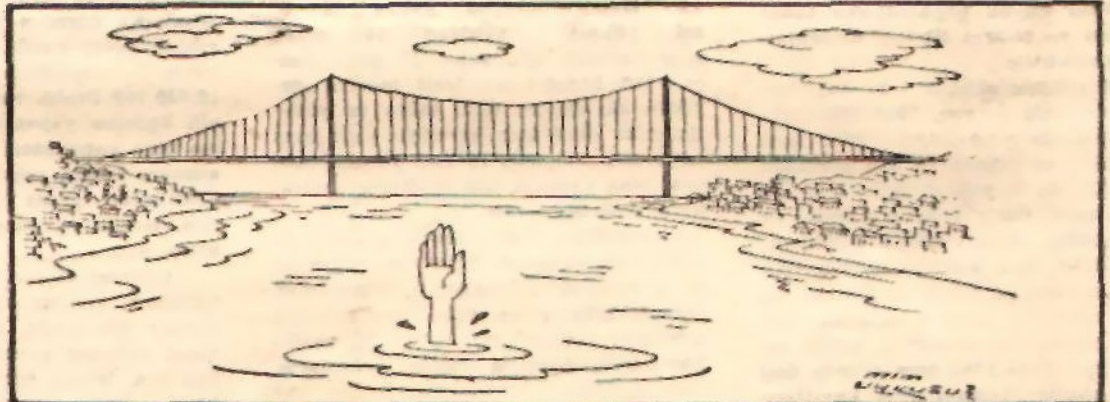
Genel grevi de öngören tasarı ilk bakışta «ileri» bir amaç gütmekte gibi bir duygu uyanışına imkan vermektedir. Fakat Kaya Özdemir'in yapısını ve kafasında yer alan eğilimleri ve şartlanmayı iyi bilenler hemen teklifin gerekçesini de okumaya koyulmuş ve maddeyi bütünüyle görmek istemişlerdir. Görülen şudur:

Kaya, genel grevi, dayanışma grevini işverenlerle işbirliği halindeki bir örgütün tekeline vermek arzusundadır. Kaldı ki, genel grevin ve dayanışma grevinin sınırları da öyle çizilmiştir ki, yapılması asla mümkün olamayacak, yada «danışıklı döğüş» kuralları içinde uygulanabilecek ve ilerici akımlara karşı gövde gösterisi niteliği taşıyacaktır. Üstelik Genel grevlerin ve dayanışma grevlerinin 4-8 günle sınırlandırılması da bu isteğin içtenlikten uzak, göstermelik bir hak olduğunu anlatmaya yetmektedir. Kaldı ki yeni tasarıda grev o kadar çok yasaklanmaktadır ki tasarının bir işçi tarafından imza edilmiş olması, o kişinin olumsuz yönden «tarihe geçmesine» yarayacaktır.

Tasarıda dikkati çeken nokta grev yasakları arasında cenaze yıkayıcıların ve mezara koyucuların da yer almasıdır. Din adamlarının ilerici güçlere karşı şartlandırılması sonunda filan veya falanın, yada şu veya bu örgütlere mensup olanların ölümleri halinde cenazelerine din adamlarının el sürmeyecekleri ihtimali mi belirmiştir ki, Kaya Özdemiroğlu böyle bir grev yasaklaması öngörmüştür?

Bir ihtimal ama, zihinlerde yatan bir virüsün açığa çıkmasıdır bu... İşçiler aleyhinde tasarı hazırlayanlar, tamamen işveren çıkarına ve işçiler zararına yeni bir istemde bulunmaktadırlar. 25. madde ile getirilmek istenen hüküm, belli bir süre geçtikten sonra da işverenin mahkemeye başvurarak greve katılmasını önleyeceği

BOĞAZLAMA KÖPRÜSÜ'NE DİRENELİM!

Yaşar YILMAZ
— İTÜ İnşaat Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı —

YARININ mühendisleri olacak bizler «Boğaz Köprüsü» sorununu bilimsel şüphecliliğimizle izledik ve boğaza yapılacak asma köprüye «hayır» eylemini düzenledik. Aslında geçen yıllar Mimarlar Odası ve öğrenciler köprü yapımına karşı çıkmışlardır. Bu seneki eylemimiz salt öğrenci kuruluşları tarafından halka indirilmek istenmektedir. Gerek Mimarlar Odası, gerekse öğrenci kuruluşları kadar İ. T. Ü.'nün yetkili kürsü şefleri de soruna çözüm önerisinde bulunmalıdır. Yoksa üniversite soyut bir kuruluş olur zaten bir üst yapı kuruluşu olduğu için de halktan kopar. Bu ise üniversitenin çöküşünü davet eder. Ne yazık ki, bugüne kadar bir kaç örgüt dışında hiç bir kuruluş bilimsel, çözümleyici nitelikte öneride bulunmamıştır. Bu iş yanlız ve yanlız politikacıların elinde arap saçına döndürülmüştür. İktidar çevreleri köprü sorununu daima aydınların gözünden uzak tutup, eleştirilere fırsat vermemek için elinden geleni yapmıştır.

Bütün geri bırakılmış ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, zaten sınırlı olan yatırım sermayesini üretici karakter gösteren yerlere yöneltmek en doğru yoldur. Köprü yatırımı böyle bir yatırım olmadığı için ülkemizin kalkınma hızını rölatif manada oldukça geriye götürecektir. Bu nedenle «Anadolu okulsuz, İstanbul susuz köprü neyimize» sloganı tam gerçeği ifade etmektedir. Köprü projesinin gerçekleşmesi ile belirli bir azınlığın cebine 50 - 60 milyar liranın arsa spekülasyonu kanalıyla girmesi demek, doğudaki Zap suyunda boğulan yurttaşlarımızı bize unutturur demek değildir. Köprünün yersiz yatırımıyla, Türkiye'de hızla gelişen montaj sanayii bizi biraz daha dışarıya bağlayıp yerli fabrikalara adeta kürtaj yaparken, yurt dışına gitmek için can atarak, ateşten kaçar gibi büyük göçe katılan yurttaşlarımızı da unutamayız. Şahsi çıkarlar için ileride daha kesin görülecek çelişkileri şimdiden hazırlayıp görmemezlikten gelen sözde aydınlarımız bugün oportünist tutumlarıyla ağızlarını açmamaktadırlar. Ama unutmayalım, YARINLAR AYDINLIK OLACAKTIR. Bütün mühendisler elele verip, odaları daha fazla zorlayıp, aydınları işçileri yanlarına alıp bu köprü teşebbüsünü durdurmalıdır. Kesinlikle meselenin şu yönü bilinmelidir; Mühendislerimiz arasında köprünün Türk mühendisliğine fayda sağlıyacağı kanısı varsa yanlıştır. Çünkü Türk mühendislerine bu tip yapılarda maalesef işçilerin kaç ayakkabı giydiği hesap ettirilmektedir.

Köprü fikri 1500'lerde, 2. Beyazıt zamanında başlar, ulu hakan Apdülhamit'e ve nihayet Celal Bayar'a kadar uzanır.

Fikrin kaynağını göstermek için şu oluşun şekli ilginçtir.

14-1-1954: «Yabancı sermayeyi teşvik» kanunu meclisten geçer.

14-2-1954: Türkiye Cumhurbaşkanı Amerika'yı ziyaret eder ve Arkansas nehri üzerindeki Amerika'nın en yüksek asma köprüsünden geçer.

17-4-1954: Yukarıda sözü geçen köprüyü yapan «Royal George Bridge Company» Türkiye Cumhurbaşkanının talebi üzerine boğaz köprüsüne teklif hazırlamak için Türk Hükümetinden doneler ister.

10-5-1954: Karayolları «bu çok acil ihtiyaç için etüdlere başlanmalıdır» der.

Aradan seneler geçer bir çok teşebbüsler olur, nihayet Morrison'un himaye ettiği DeLeuw Cather firması köprü için ağırlığını koyar. Firmanın raporu 1954'de sunulmuş, iki sene sonra ele alınarak dört senede köprü yapılmak üzere harekete geçilmişse de 27 Mayıs hareketi buna fırsat vermemiştir.

Daha sonra 1963 yılında, vantuzlarını geri kalmış ülkelerin üzerinden eksik etmeyen Morrison firması, kendi hesabına Cather firmasına rapor hazırlatmıştır. Bu senelerde Morrison firması Ereğli Demir Çelik Fabrikasıyla uğraşmaktaydı. Buradan çıkan düşündürücü sonuç şudur: Yabancı sermaye çevreleri bir taraftan fabrikayı kurarken diğer taraftan köprü çorabını örmekte ve planlı hareket etmektedir.

Ayrıca iktidar çevreleri İstanbul'da kendi görüşlerini yansıtan bir büro kurmuşlar ve adına «Büyük İstanbul Nazım Planlama Bürosu» demişlerdir.

İşçi sınıfı aleyhine kanun teklifi hazırlayan Türk İş'in sermayeci takımından Kaya Özdemiroğlu

kişilerin listesini yapabilme olanağını sağlamaktadır. Bugünkü yasanın çizdiği sınırları işçiler aleyhine genişleten tasarı «hayvan ve bitkilerin korunması»nı da öngörmüş ve bu alanda çalışanların grevini yasaklamıştır. Bu kadar hayvan ve bitki sevgisi yanında insanın ister istemez «biraz da işçileri sevseydi» diyeceği geliyor. Çünkü tasarıda işverenin tahsis ettiği konutlarda (lojmanlarda) bedelsiz oturan işçilerin, grevin 90 gününden sonra işverene kira ödemesi de Kaya Özdemir tarafından öngörülmektedir. Grevci işçileri kira ödemeğe zorlayarak cezalandırmak isteyen Kaya ve benzerleri için işçilerin vereceği manevi ceza uzak olmasa gerektir.

İktidar, bu mevzuat oyunlarıyla komprador burjuvaziye daha çok palazlanma olanakları sağlamaya yönelmiştir. Fakat ortam, bu yönelmeyi herhalde önleyecek kadar bilinçli kitlelerden yanadır.

Kemal SÜLKER

POLİTİKA VE ÖTESİ — mehmed kemal

Şeer işi, köy işi

Başkent'te, politikacıların gittiği, eski Ankara Palas'ın yerini tutan, Yeni Ankara Oteli adıyla bir otel yapıldı. Yapılalı birkaç yılı geçiyor. Hiç gitmemiştim. Geçenlerde bir işim düştü gittim.

Ne kadar eski DP'li kodaman, AP'nin imkanlarından yararlanan işadamı, eyyam görmüş gazeteci varsa, ordaydı. Aradığım kimseyi bulamadığım için Amerikan bara doğru gittim. Bir zamanlar özgürlük için savaşan, hattâ hapislere giren, şimdi bırakın iktidarın, Amerika'nın borazanı haline gelen bir gazeteciyle karşılaştım. Çok eski tanışız. Benim kuşağımdan sayılır. Nitekim kendisi de aynı kuşaktan olduğumuzu çevredekilere söyledi. Beni görür görmez:

«— Gel bakalım sosyalist...» dedi.

Yanındakilere sosyalistlerle nasıl senli benli olduğunu göstermek istiyordu. Toprak ağası olduğunu bildiğim birine:

«— **İşte, senin topraklarını elinden alacak olan bu!**» dedi. Bir tekstil ağasına:

«— **Bunların canına ancak ben okurum.**» işmarında bulundu. Bunu yarı şaka, yarı ciddi yapıyordu. Ağırlığı kendi üstünde toplamak; satmıyan, okunmuyan gazetesinde yazdıklarının dışında ne huşmlı söz ve talâkat sahibi olduğunu göstermek istiyordu.

Nezaketin suskunluğu ve terbiyesi içindeydi. Dalaşana, dalaşmıyordum. Viskisini yudumlarken:

«— **Buna dikkat edin... İşte bu... Elinizden her şeyi alacak olan bu!**»

Ezmek istediği belli idi. Birkaç söz söylemek gerekti:

«— **Benim sizden bir şey aldığım yok. Ama bunun (adını söyledim) sizlerden bir çok şey aldığı belli. İlan şeklinde alıyor, reklam şeklinde alıyor, kredi şeklinde alıyor. Almakla doymaz. Asıl siz bundan korkun.**»

Beklemiyordu. Birden bozuldu.

Daha da sertleşti:

«— **Faziletli olun, faziletli... Var mı devlet parası alıp, İtalya'da Komünist Partisi kongresine katılmak...**»

Doçent Burhan Cahit'i ima ediyordu.

«— **Onun bütün masrafı, senin bir haftalık otel faturan değil.**»

«— **Ben devletten almıyorum.**»

Benim de sertleştiğim takdirde bir tatsızlığın Amerikan barda çıkacağını sezinliyenler lafı değiştirmek istediler.

«— **O da ticaret yapıyor şimdi. Bizden oldu.**»

«— **Ya ne yapıyor?**»

«— **Lokantası var.**»

«— **Bir gün beni götürsenize.**»

Laf kapanmışken, duramadı:

«— **Ne istiyorsunuz Amerikalılardan?**»

«— **Bir şey istediğimiz yok. Düşündüklerimizi yazıyoruz.**»

«— **Niçin bana çatamıyorsunuz, karşımı çıkamıyorsunuz? Korkuyorsunuz, değil mi? Ben adamı çiğ çiğ yerim.**»

«— **Ne yazdığını okumuyorum. Sanırım başkaları da okumuyor. Senin gibi bir kalem yok olup gitti.**»

«— **Ben her gün canınıza ot tıkıyorum.**»

«— **Sen öyle bil.**»

Cigara istedi. Harman uzattım.

«— **İçmem, Amerikan cigarası isterim.**»

«— **Biz Türkler, Türk cigarası içeriz.**»

«— **Yok meydanlarda Amerikalılara Go Home demek. Amerika olmazsa canımız çıkar. Bundan sonra Come Home diyeceğiz.**»

Come Home'u, yumruklarını göğsüne bastıra bastıra, hayali bir sevgiliyi bağrına çeke çeke öyle içten söylüyordu ki, iğrendim.

Toprak ağası işi gene tatlıya bağlamak istiyordu:

«— **Bu sosyalistlik eskiden bir şeer** (şehir) **işiydi. Şeerliler** (şehirliler) **kendi aralarında yaparlardı bu işi... Biz köydekiler onlara karışmazdık, onlar bize karışmazlardı. Ne halleri varsa görsünler, der geçerdik. Şimdi öyle deel** (değil) **bey... Şeer işi** (şehir işi) **olmaktan çıktı. Köylere de bulaştı. Köylü de bu modaya uydu. Şeer modası köye geldi. Hep şeerde kalsa da aramızda konuşsaydınız, karışanınız görüşeniniz olmayacaktı. İkiniz konuşun, tartışın durun... Olmuyor ki, sizin moda koye geldi, ırgat, ırgatbaşı, maraba da konuşmaya başladı. Bizim çekinmemiz, sakınmamız geçunmamız bundan.**»

Ben susuyor dinliyordum. Amerikan borazanı dayanamadı:

«— **Korkacak ne var? Ben bunları bir yazıda sustururum. Zaten yazdıkça bana niye cevap vermiyorlar, sus pus oluyorlar?**»

Toprak ağası onun değil, benim ne söyliyeceğime bakıyordu. Borazanı telefondan istediler. Adını bağırıyorlardı, gitti.

«— **Demek Anayasa nizamını koruma kanununu hükümet bunun için getiriyor.**»

«— **Ne sandındı ya, bunun için... Vatandaş huzur istiyor. Şeer işi modaların köye girmesini istemiyor. Bu modayı köye sokmayacak hükümet.**»

Anlaşılıyordu Vehbinin Kerrakesı. Biz istiyoruz demiyordu da hükümet istiyor, diyordu. Konuşmasından kendi sınıf bilincine pratik olarak erişmiş olduğu o kadar belli idi ki, bunu çok kimsenin görmesini isterdim. **İşi çok ciddi tutuyordu.** Neyi istediği, neyi istemediği; neyi yaptırmak azminde olduğu, neyi yaptırmıyacağı bilinçli olarak kafasında bilenmişti. Yoksa bu kadar toprağın üzerinde oturabilir miydi?

Cerre çıkmış, seçim öncesi devşireceklerini toplamaya gelmiş, Amerikan borazanı döndü. Ben alacağımı almıştım. Zaten bir garson, görüşmek istediğim insanın beni beklediğini haber verdi. Veda edip ayrıldım.

Onlar tezgah başında viskileri yudumluyorlardı.

BOĞAZ KÖPRÜSÜNE HAYIR!
— Pilona asılan döviz —

Bürodaki aydın mühendisler İstanbul'un ulaşımının ele alınması ve giderek nazım plana varılması, ondan sonra da köprü sorununa bu açıdan bakılarak değerlendirilmesi görüşünü savunmuşlardır. Buna karşı olarak Varto zelzelelerinde İmar Bakanlığı Müsteşarı iken yıpranmış olduğu için bu büroya başkan tayin edilen Mithat Yenen «**Biz hükümetin politikasını planlama yönünden tahakkuk ettirmek için burada toplanmış bulunuyoruz**» diye karşı çıkarak görüşlerini empoze etmeye çalışmıştır.

Şehir planlamalarını yapan uzmanlar derin bir bilimsel a-

raştırmayla birlikte uygulamaya geçerler. İstanbul şehrinin arazi durumu, sanat yapıları, jeolojik özellikleri ve nüfus hareketleri gözönüne alınıp, derinlemesine etüd edilerek karar vermek gereklidir. Yoksa hiçbir yeterli done olmadan sadece yabancı sermayedarların kârı için uzmanlara baskı yapıp işinden atmakla bu iş olmaz.

İstanbul şehrinin geleceği açısından köprü fikri yanlıştır. Uzmanların belirttiğine göre köprü yapımıyla şehirleşme boğazın her iki yakasında olmak üzere kuzeye doğru oluşacaktır. Bu ise yeni yeni köprüler yapımını gerektirecektir ki, geri bırakılmış bir ülke olan Türkiye'nin böyle tuzaklarda kol, bacak kopartmaya hiç tahammülü yoktur. Şehrin doğuya doğru lineer veya çok merkezli tarzda gelişmesi gereklidir. Böylece hem ulaşım ucuzluğu hem de İstanbul'a yönelen aşırı nüfus hareketi durdurulabilir. Prensip olarak şehrin gelişmesi, birbirinden Haliç ve Boğaz'daki gibi suyla ayrılmış iki toprak parçasında değil de, yekpare sahada olması en uygunudur. Yoksa köprü yapımıyla boğazın «milli park» durumunu yoketmiş oluruz ki, bu da turizm açısından yanlıştır. Zaten boğazın topoğrafik yapısı yoğun yerleşmeye elverişli değildir. Çok katlı iskanlar denize dik olarak giren vadilerde yapılmamalıdır. Alt yapı yatırımları açısından bu tür yatırımlar çok pahalıya mal olur ki bundan en fazla zararı belediye ve devlet görür. Boğazın her iki yakasındaki yerleşme şehirlerarası ve ülkelerarası ulaşımı şehrin içinde bırakacaktır. Bu da trafik problemine yeni düğümler getirir. Uzmanların açıkladığına göre Kocaeli ve Trakya arasındaki arter şehrin dışında tutulmalıdır. Yoksa şehiriçi trafiğini de buna yüklemek mantıksızlık olur. Ne var

ki, boğaz köprüsünü savunanlar, hem Asya - Avrupa bağlantısına, hem de İstanbul şehrinin trafik derdine panzehir bulmuş havası içindedirler. Oysa artık kıtalararası ulaşım demek, kitlelerin nakli demektir ki, bu ise demiryolunu da kapsayan bir ulaşım sistemiyle mümkündür.

Kısaca ülke gerçeklerine ve şehirciliğin prensiplerine uymayan, sadece «kartpostallık yatırım» yapma gösterişi, yersiz bir hevestir. Boğazın milli park durumundan çıkmasını temin edecek bu proje gerçekleşirse, ülkemizin boraksını, bakırını, sanayiini elbet bir gün kurtarıp tam bağımsız oluruz, ama köprü yapılmış iş işten geçmiş olur. Aydınlar, emekçiler ve tüm halkımız ülkemizin geleceğini gölgeleyen **BOĞAZLAMA KÖPRÜSÜNE** karşı direnmelidir.

Laos, ikinci Vietnam olabilir mi?

Selma ASHWORTH
— Londra'dan Yazıyor —

LAOS, Vietnam ile Kamboçya ve Tayland arasında sıkışmış adeta tampon görevini yapan bir memleket. 1954 ve bilhassa 1962 Cenevre Konferansından bu yana özgürlüğü, bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Konferans tarafından kabul edilmiş bir devlet. 1954'den bu yana Laos'daki Enternasyonal Kontrol Komisyonu da bir jandarma rolünü oynamakta... Fakat Laos'daki durum bu yazdıklarımdan çok daha çapraşık.

Çünkü Laos halkının üçte biri kralı tanımıyan «Pathet Lao»yu teşkil etmekte ve onun politik kolu «Neo Lao Haksat» yani Vatansever Lao Cephesini desteklemektedir. «Neo Lao Haksat»'ın temsilcileri Laos Kralını ve özellikle Başbakan Prens Souvanna Phouma ile kabinesini, «vatan haini» olarak suçlamaktadırlar.

«Phatet Lao»nun elindeki bölgeleri bombalayan Amerikan uçaklarını Başbakan Prens *Souvanna Phouma davet etmiştir*

Amerika unutmuyalım ki, 962 Cenevre Konferansında Laos'un bağımsızlığını tanımış ve onun iç işlerine karışılmaması anlaşmasının altına hozasını atmıştı. *Bugün ise* Amerika emperyalist emelleri yolunda, 1962 Cenevre anlaşmasını hiçe saymaktadır. Ve Vietnam savaşının yanı sıra, Güney - *Doğu Asya*da *Laos*'un gizli savaşını herkesin gözleri önünde sürdürmektedir.

Amerikan kuklası Başbakan *(Prens) Souvanna Phouma,* Vatansever Lao Cephesinin, Kuzey Vietnam gerillalarına yataklık ettiğini ve Laos'da en aşağı 40.000 Kuzey Vietnam gerillası olduğunu iddia etmektedir. Fakat Başbakana göre Laos'da tek bir Amerikan askeri ve Amerikan savaş gücü yoktur.

Halbuki gerçek çok başkadır.. «Phatet Lao»nun partisi Neo Lao Haksat (Vatansever Lao Cephesi) Genel Sekreterinin 1968 yılının son iki ayında Laos'daki Enternasyonal Kontrol Komisyonuna verdiği 3 raporda belirttiği gibi Amerikan uçakları Neo Lao Haksat'ın elinde olan bölgeleri bombalamakta, alçaktan uçarak köy ve kasaba halkına ateş açmakta, ve bitkileri yok edici zehirli kimyevi maddeler püskürtmektedir. Lao Vatansever Cephesi Genel Sekreteri Phoumi Vongvichit, Amerikalıların en modern B52 uçaklarıyla, bazen günde 200 çıkış yaptıklarını *açıklamaktadır.*

Bu konuda Sovyet Dışişleri Bakanı A. Gromyko, Tass a-

jansına verdiği demeçte Amerika'yı Güney - Doğu'da savaşı yaymakla itham ve 1962 Cenevre Anlaşması'na riayet etmeye davet etmiştir. O zaman bu demeç'e cevap veren Amerikanın Savunma Bakanlığı Sözcüsü McClosey: «Laos'da Amerikan tırmanmasını» yalanlamıştır. Ama çok geçmeden, 10. Mart. 1969'da Amerikan Savunma Bakanı Melvin Laird: «Amerikan askeri kuvvetleri Laos topraklarına girmiş olabilirler.» *demek zorunda kalmıştır.*

Güney - Doğu Asyadan gelen haberleri biraz yakından izleyenler, Amerika'nın C. I. A. casus ordusunun Laos'da fink attığını çok iyi bilirler. Bu pek eski hikayedir. En çıplak örnek: Laos kralına bağlı 30.000 nüfuslu Meo kabilesi tamamen C. I. A.'nın elindedir. 200'den fazla C. I. A.'ye bağlı Amerikan subayı Meo kabilesinde Lao Vatansever Cephesine ve Kuzey Vietnamlılara karşı savaşacak gerillalar organize etmektedir. En modern savaş araçları ve en usta gerilla metodları C. I. A. tarafından Meo kabilesinin içine sokulmuştur. Buna benzer başka örnekler de sayabiliriz. Sivil Amerikalı pilotlar tarafından kullanılan uçaklar bu bölgeye durmadan malzeme taşımaktadır. Amerika'nın göze görünen ordusunun yanında, göze görünmeyen, tehlikeli ordusu C. I. A. Vietnam'dan gayri Laos'u, Kamboçya'yı ve Tayland'ı ahtapot gibi sarmıştır.

SOUVANNA FUMA
— *Amerikancı başkan* —

Paris'te, Vietnam Barış konuşmalarının devam ettiği şu sırada, Laos'da, Kamboçya'da ve Tayland'da Amerika'nın çevirdiği dolapları görmek, ne derece kötü niyetli olduklarını bir kere daha saptamaktadır.

LAOS'TA ESİR EDİLEN MİLLİYETÇİLER
— Amerika orayı da bir cehennem yapmak istiyor —

İkinci buzçözümü ve Türkiye...

Türkiye'nin Atlantik Paktı'na girdiği günleri görmüş olanlar, o zamanki yöneticilerin meseleyi kamuoyuna nasıl yansıttıklarını hatırlarlar. Bu takıma göre, Türkiye NATO'ya girmekle, birdenbire karanlıkları yırtmış, batı uygarlığından sayılır olmuştu. Paktın kapısını öylesine istekle çalmıştık ki, hani kapı açılmasa, çoğu yöneticimiz, batı uygarlığından sayılmamanın zilleti içinde ve de aşağılık komplekslerinin en onulmazının pençesinde inleyip duracaktı.

Türkiye'nin silah deposu haline getirilerek nükleer simşekleri üzerine *çekmesine karşı duranların ne kadar* haklı oldukları bugün artık anlaşılmıştır. Şüphesiz yarın daha iyi anlaşılacaktır.

General De Gaulle'ün NATO'ya karşı takındığı gerçekçi tutuma kulak vermeyenler, yeni Alman Cumhurbaşkanı'nın sözlerini de kös mü dinleyeceklerdir? NATO içinde Birleşik Devletler'in birinci sınıf ortağı durumunda olan bir Almanya'da, hem de bir cumhurbaşkanının «Almanya NATO'dan çekilmelidir. NATO'da kaldığımız sürece Almanların bir araya gelmesi imkansızdır» demesinin önemi büyüktür. Heinemann'ın akıllı, iz'anlı ve gerçekçi sözleri bugün son gelişmelerle Doğu'da da beklenen yankıyı uyandırmakta gecikmemiştir.

Nitekim Varşova Paktı üyeleri, toplantıya başkanlık eden Dubçek'in ağzından, sosyal sistemleri ne olursa olsun, bütün Avrupa ülkelerini ikinci kez, «barış içinde birlikte yaşama»yı gerçekleştirmek, Avrupa ülkelerinin askeri bloklara taksimine son vermek üzere konferansa çağırmıştır. Bu ikinci buzçözümünün, alınyazılarını silahlanmaya, intikamcılığa, «ne bahasına olursa olsun sömürü» ilkesine bağlayan faşist takımının engellemelerine rağmen, yakın bir gelecekte «askeri paktların» ortadan kaldırılmasına dönüşmesi kuvvetle muhtemeldir.

Önümüzdeki günlerde daha da belirlenecek olan ve sadece Avrupa'nın değil, bütün dünya ülkelerinin politikalarını etkilemesi doğal bulunan bu gelişme karşısında Türkiye ne yapacaktır.

Türkiye, birinci buzçözümünde olduğu gibi, dev... açılmada ölçüsü «büyük müttefik» denizce ... bir politika mı izleyecek, yoksa bu kez aklını başına devşirip NATO'ya da, CENTO'ya da karşı, gerçekçi bir politikanın yolunu mu tutacaktır?

Türkiye dış politikasını yönetenlerin gerek NATO ile, gerekse de Amerika ile olan ilişkilerinin niteliğine bakanlar, AP dış politikasının bloklararası gelişmeleri sağlıklı bir biçimde değerlendireceği konusunda hayli şüphelidirler.

Amerika ile imzalanan ve sayıları meçhul olan ünlü ikili anlaşmalarla ilgili görüşmelerin artık ilkel bir güldürünün sınırlarını bile aşan bir biçimde savsaklandığı bir sırada, Tunçkanat'ın, Türk ekonomisini kıskıvrak bağlamayı amaçlayan yeni bir «ikili anlaşma»yı daha kulağından tutup ortaya çıkarması, bu konudaki şüpheleri daha da artırmıştır.

AP, NATO ve Amerika konusunda, dün olduğu gibi bugün de dünyanın değişen manzarasına zerrece bakmaksızın kraldan fazla kralcı bir politika sürdürmektedir. AP yöneticilerinin NATO'suz, Amerika'sız katiyen yaşayamayacaklarını haykırdıkları, NATO'yu ve Amerika'yı eleştirenleri «vatan ihaneti» ile suçladıkları, bu konuda yazıp çizenlerin peşine savcıları saldıkları öteden beri bilinir.

Ama Fransa NATO'dan çıkmıştır. NATO'nun üyeleri Amerika'nın NATO paravanasıyla Avrupa'da ekonomik, askeri ve politik bir hegemonya kurmasını şiddetle eleştirmişlerdir. Avrupa, «paktlar ötesi» devreye gitmektedir. AP dış politikasına vız gelir... Varsa Amerika, varsa yoksa NATO! AP yöneticileri, böylesine candan bağlı oldukları NATO'ya nasıl girildiğini, NATO'lu müttefiklerimizin bizim için neler düşündüğünü, askeri alanda yorganımızı aşan fedakarlıklarımızın nasıl değerlendirildiğini hiç düşünmüşler midir?

Dış işlerimizi yöneten AP'liler, NATO üyelerinin bizzat NATO örgütüne yönelttikleri eleştirilerden haberli midirler? Haberli iseler, bunları, kamuoyunun geçtik, meclislerde neden açıklamamışlardır?

Yazımızı bir NATO üyesi ülkenin NATO'ya, onun politik, ekonomik ve askeri örgütüne, öteki üyelerine nasıl baktığı konusunda bir örnekle, Türkiye Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in parababaları klübü önünde belirttiği NATO'ya ilişkin düşüncelerini vererek bitirmek istiyoruz.

Laos'ta devam eden gizli savaşta çarpışan gerillacılardan biri

YUNANİSTAN

Armatörler birbirlerini yiyorlar !

MİLYONER armatör Stavros Niarchos, Yunanistan'ın Junta hükümetine şu teklifte bulunmuştur: «**Şayet Yunanistan hükümetinin yeni petrol rafinerisinin imtiyazı Onassis yerine, kendisine verilirse, Niarchos Yunanistanda 208 milyon sterlin değerinde yatırımlar yapacaktır.**»

Ve ilk ağızda garanti olarak bir Yunan Bankası'na 10 milyon sterlin döviz olarak yatırmayı söz vermiştir. Geçen Kasım ayında Onassis ile Yunan Hükümeti arasında, petrol rafinerisinin imtiyazı Onassis'e tanındığı

halde 142 milyon sterlinlik bir yatırım yapacağı konusundaki anlaşmanın ilk tasarısı hazırlanmıştı. Onassis, bir alüminyum fabrikası, elektrik santrali ve yılda 7 milyon ton ham petrol rafine edebilecek bir rafineri kurmayı teklif ediyordu.

İki milyoner arasındaki kavga, 18 milyon sterlin'le 28 milyon sterlin arasında bir fiata yapılacak fakat işlemiye başladıktan sonra muazzam kârlar bırakacak olan petrol rafinerisi üzerinedir.

Yunanistanın Ekonomik Koordinasyon Bakanı Nikolaos Makarezos, Niarchos'un teklifini *çok yakından incelediklerini*, zira bu iki armatör arasındaki yarışmanın Yunan hükümetinin lehine olduğunu söylemiştir.

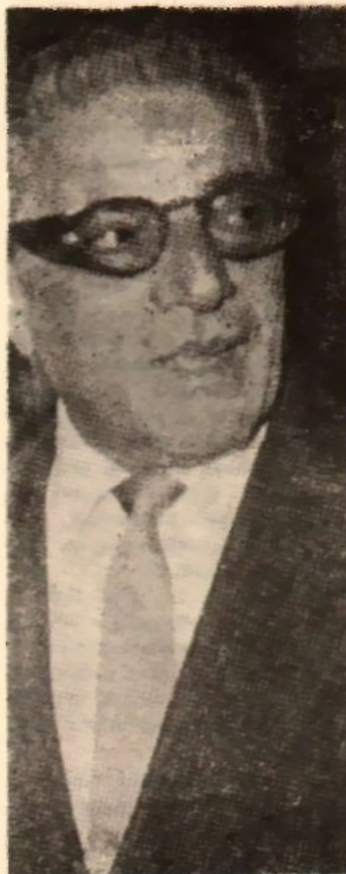

Onassis kuracağı Alüminyum endüstrisini emniyet altına alacak yabancı firmaların desteğini sağlamakta zorluklara uğramıştır. Amerikanın Reynolds Metal firması ile yaptığı anlaşma sonradan bozulmuştur. Bakan Makarezos: «**Şayet Onassis, Alüminyum fabrikası konusunda verdiği sözü tutamazsa, pek tabiidir ki petrol rafinerisi ona verilmiyecektir.**» demektedir.

Niarchos'un teklifinin en büyük avantajı, garanti olarak yabancı döviz yatırımı yapmasıdır. Bu Yunanistan'ın kısa vadeli borçları baş ağrısını bir süre için dindirebilir. **Fakat Onassis'in teklifi kabul edilirse, yatırdığı kapital çok uzun bir süre Yunanistan'da işleyecektir.**

Niarchos, teklifi kabul edilmezse, garanti olarak yatıracağı parayı Yunan Hükümetine düşük faizle uzun vadeli borç olarak verecektir.

Kısacası, bu iki milyoner birbirinin mezarını kazmakta, birbirine kazık atmanın yollarını aramaktadır.

ONASSİS
— Niharkos'la çekişiyor —

NATO'nun 1969'da sona ermesiyle ilgili olarak Danimarka Dışişleri Bakanlığı üç ciltlik bir araştırma yayınlamıştır: Dansk Sikkerhedspolitik 1948 - 1966 (2 bin). Udviklingen inden for NATO 1966 - 1967. Udenrihsministeriet. Köbenhavn, 1968.

(Yirmi yıllık bir NATO serüveninden sonra bunca tartışma konusu olan bir meselede bizim dışişlerimizin ne gibi etüdler yayınladığını ayrıca merak ederiz.)

Danimarka'nın «gri kitabı» **diye adlandırılan bu araştırmada, genel olarak, NATO'ya eleştirel bir gözle bakılmaktadır. Eleştirilerin çoğu, Fransa'nın NATO'yu kapıdışarı etme nedenleri doğrultusunda... Detayları ayrı bir yazı konusudur. Biz kitapta yer alan ve bir NATO üyesinin Türkiye'ye nasıl baktığını gösteren bölümlerine değinmekle yetineceğiz.**

Belçika, Luxemburg, Hollanda, Norveç, Kanada ve Portekiz'in de katıldığı Danimarka görüşü şöyledir:

Danimarka, Türkiye'nin ve Yunanistan'ın pakta katılmalarına karşı çıkmıştır. Türkiye ve Yunanistan'ın pakta katılmaları, askeri alanda NATO'ya hiçbir güç sağlamayacak, buna karşılık böyle bir durum, topraklarının saldırgan amaçlarla tehdit edildiği düşüncesiyle Sovyetler Birliği'ni tedirgin edecektir. Bu yüzden, Danimarka Hükümeti, Türkiye ve Yunanistan'ın Atlantik Paktı'na kabul edilmelerine karşı çıkmıştır. (Birinci cilt, sayfa 43.)

Bununla birlikte Danimarka kamuoyunun ve öbür küçük müttefiklerinin düşünceleri nazarıitibara alınmamış ve hükümet Amerika'nı baskısıyla, parlamento kararı olmaksızın onaylamak zorunda kalmıştır. (Birinci cilt, sayfa 45).

Şimdi bu da, AP Dışişleri Bakanı'nın Rotary Klüb'ün milyoner işadamları önünde yaptığı konuşma:

«NATO ittifakı, hür dünyanın ve bu arada Türkiye'nin güvenlik ihtiyacını karşılayan kollektif savunma tertibi olarak bugün de değerini muhafaza etmektedir. Hali hazır şartlar, NATO'nun bu müessir fonksiyonuna daha uzun yıllar ihtiyaç duyulacağını göstermektedir.»

İyi uykular!

Hüseyin BAŞ

Avrupa'da Alkılıç için kampanya genişliyor

ALKILIÇ isminin yarattığı yankılarla ilgili kısa, iki hikaye anlatacağım... Birincisi, bugün İngiltere'de ve tüm Avrupa'da «**ALKILIÇ**» isminin ya basın, yahut televizyon ve radyo yayınları kanalıyla duyulmuş olmasıdır. Öyle ki, gelecekte bazı Avrupa Üniversiteleri Hukuk fakülteleri, Alkılıç dâvasını inceleyeceklerdir. Bu dava hukuk tarihinin malı olmuştur.

İngiliz basını hâlâ ALKILIÇ dâvasını eleştirmektedir. Daha geçenlerde İngiltere'nin çok ciddi dergilerinden «***The Listener*»*de Mr. Keith Kyle, Türk mahpusu Şadi ALKILIÇ*** ile Yunan mahpusu Eleni VULGARI'nin çilelerini bir kere daha dünya kamuoyuna sunmaktaydı...

Amnesty International'in avukatı Mrs. Betty-Asshton'un Türkiye dönüşü hazırladığı rapor, Amnesty'nin bütün yayın gücünü harekete geçirecektir. Amnesty'nin ikinci kampanyasının açılacağı gün, Londra Kardaş Derneği Londra'daki «Foreign Press Association» kanalıyla dünya ajanslarına «Türk mahpusu, fikir suçlusu Şadi Alkılıç'ın, demokratik Türkiye'de başına gelenler» başlığı altında bir bildiri verecektir.

Uluslararası Basın Enstitüsü de, ikinci bir ALKILIÇ protestosu hazırlamaktadır. Bu seferki protestonun yankıları, Türkiye'deki iktidar politikacılarının yurt dışı «**prestijini**» hakikaten pas pas gibi ayaklar altına alacaktır.

Almanya'nın hemen her şehrinden Türk işçisinin ve öğrencisinin sesi yükseldi... Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu'nun Münich'te geçen hafta yaptığı toplantıda, Şadi Alkılıç'ın kurtarılması kampanyasının bütün gücümüzle devam ettirilmesi, aldığımız kararların en önemlileri arasındaydı.

Bunlar Şadi ALKILIÇ isminin uyandırdığı yürekli ve güçlü yankılar! Bu birinci hikaye... İkinci hikaye ise, öyle yukarda yazdıklarım gibi insancıl değil, aksine yüz kızartıcı bir hikaye...

Londra'da «**Londra Türk Halkevinde**»yim... Konuşanlar, sohbet edenler ve çay içenler... Kocası ve iki çocuğu ile «**görgüsünü ve bilgisini**» arttırmıya İngiltere'ye gönderilmiş bir de bayan öğretmenimiz... «**Ben, diyor bu bayan öğretmen, buraya geleli büsbütün vatansever oldum. Efendim, İngilizler bizi hiç tanımıyor. Geldim geleli «Hayat» dergisini Londrada satın alacak yer bulamadım.**» Türk kültürünün yayılamamasının nedenlerinden biri de, «**Hayat**» dergisinin Avrupaya bol bol yollanmamasıymış. Durun, durun, konuşmamız burada bitmedi... Bayan öğretmen konuşmaya devam ediyor: «**İngiliz gazetelerinde, televizyonda bizimle ilgili hiç bir haber yok. Mesela Cumhurbaşkanımız Sunay bir nutuk veriyor. İngilizler bu nutuktan bahsetmiyor hiç... Aldırdıkları yok. Sonra tutuyorlar, ismini cismini hiç bilmediğimiz, adını hiç mi hiç duymadığım bir Türk hapise mi atılmış ne, onun kocaman resmini televizyonda gösteriyorlar. Ne rezalet!**»

Biz Türk öğretmeninin bilgisine, gücüne inanıyoruz. O soylu ve kudretli Türk öğretmenleri topluluğunun güzel bahçesindeki, soysuz bir kaç ot'tan biri bu bayan öğretmen! Onu da biliyoruz. Ve «**vatanperver**» öğretmen hanım'a bir çift sözümüz var: «**Gerçek rezalet sensin bayan öğretmen! Senin gibi öğretmenler ortadan kalkmadıkça, Alkılıç gibiler hapislerden kurtulamıyacaktır.**»

Arnavutluk Folklor Ekibi'nin gösterileri sırasında komünizmi övdüğü iddiasıyla tutuklanan Ayberk Çölok, Yaşar Kemal'in Teneke adlı oyununun provası sırasında

- Ayberk Çölok olayının içyüzü
- Şehir tiyatrolarında reform
- Dağlarca : «Amerika'ya hayır»
- Abidin Dino'nun başarılı sergisi
- Köyde yapılan tiyatro galası

500 sinema seyircisinin çağrısı

Burası 4000 nüfuslu bir kasaba. Adı: ÇEŞME. hani yaz gelince burjuvanın, plajlarında fink attığı sahil kasabası. Hani kış geldi mi tütün tüccarlarıyla sömürülen, emeğini alamıyan 4000 fakir insanın kasabası.

Yüreklidir Çeşmeliler, terbiyelidirler, ahlaklıdırlar. Haksızlığa boyun eğer önceleri terbiyesi gereği. Sonrasına tahammülsüzdür. Bilgisizdir ama sağduyusu vardır. Uygar değildir ama eğilimi vardır uygarlaşmağa Çeşmeli'nin...

Bekliyor Çeşmeli daha rahat, daha mutlu bir yaşamı. Kahve köşelerinden bıktı artık, bu aldatıcı, soyguncu sinemasından da...

Aşağıdaki çağrı, Çeşme'li 500 sinema seyircisinindir. Başarılar.

Kahroluyoruz, boğuluyoruz burada. Kim dur diyecek bu emperyalizme? Bir takım türedilerin, sanattan habersizlerin yeni «Yeşilçam» krallığını kim yıkacak? Kim yeter diyecek bunlara.

Sinema halka indi ama sadece fiatıyla. En etkin eğitici sanat dalı, bizde en büyük sömürü ögesi. Halk kanmıyor, inanmıyor artık yerli sinemaya. Ama başka eğlenecek araç olmadığından, seyredeceğinin ne denli berbat olduğunu bile bile, sövgüleye, sövgüleye gidiyor sinemaya.

Ey Ağalar! Bezirganlar! Yutmuyoruz artık yaptıklarınızı. Kovboylarınızın bir meydanda döndüğünü biliyor, göbeklere, öpüşlere küfrediyoruz. Yaşlı gözlerinize gülüyor, gaz tüplerinden yaptığınız uçan dairelerle alay ediyoruz. YUH! Diyoruz size YUUUUHH! Küçüğümüzden büyüğümüze kadar bir ağızdan.

Dolandırılıyoruz, aldatılıyoruz burada. Şehirlerde yıllar önce gösterilen filmlerin sözümüz yabana (Galası) (!) yapılıyor. Sahte oyuncular, Rejisörler çıkıyor sahneye. Filmlerini şişiriyorlar, çağdaş sinemayı getirdiklerini söylüyorlar. Bilgiçlik, ukalalık ediyorlar, azarlıyorlar halkı, inanmıyor, güvenmiyor diye onlara. Filmin kısalığını örtmek için monolog yapıyor Bay Rejisör (!), oyalamak için. YUUUUHH! diyor halk YUUUHH! Azarlanıyor sahneden. Terbiyesizlikle suçlanıyor. Polisçe dışarı atılıyor. Kimdir bu zorbalığa ışık yakanlar, bu halk düşmanları?

Uyanıkız biz, gözlerimiz açık. Bertold Brecht'in istediği gibi.

«Evet gözü açık seyirciler»iz.
ama ışıklandırır bizi, her şeyi aydınlıkta görelim. Madem ki

«Gözü açık seyirciler gerek»
hepimize. Bekliyoruz umutla. Geleceğin heyecanıyla yüreğimiz senin.

Ama hakkımızı istiyoruz, hor görülüşümüzün öcünün alınmasını istiyoruz. Evet soruyoruz şimdi yumruklarımızı sıkıp: Ey Yeni Sinemacılar, Sinematekciler, Genç Devrimci Sinemacılar neden hep susuyor, eylemlerinizi sınırlıyorsunuz? Arayın bizim hakkımızı, sorun hesabımızı. Kimdir bu Baytekinci Rejisör (!) Bu bilgiç, bu halk düşmanı adam. Kim dilini ağzına sokacak böyle türedilenin, bu ASALAK'ların.

Ne zaman bu sinema emperyalizmine son verilecek? Herşeyi bizden beklemeyin dostlar. Emekçinin işi değil bu tümüyle. Aydının işi bu. Biz kandırıldığımızı biliyor, kızıyor, bekliyoruz. Yaşilçam'ın çam deviricilerine güvenmiyor, aralarındaki halk düşmanlarını ayıklayacaklarını sanmıyoruz. Hepsi sömürgen değil mi?

Yüreğimiz, YÜREĞİMİZ sizinle devrimci sinemacılar, bizden yana aydınlar. Bundan daha iyi ne istersiniz bizden. Ha gayret.

■ Ayberk Çölok Olayının İçyüzü

Geçen hafta **«Arnavutluk Folklor Ekibi»nin** Ankara'daki gösterilerini izlediği sırada **«Yaşasın Komünizm»** diyerek komünizmi övdüğü iddiasıyla tiyatro sanatçısı Ayberk Çölok'un tutuklanması özellikle sanat çevrelerinde tepki yaratmıştır.

Çölok'un mensup bulunduğu Halk Oyuncuları topluluğunun yöneticilerinden Tuncel Kurtiz olayla ilgili olarak şunları söylemiştir:

«Selim Sırrı Tarcan Kapalı Spor Salonu'nda Arnavutluk Folklor Ekibi gösteriler yapıyordu. Biz sanatçılar folkloru çok severiz. Arkadaşım Ayberk Çölok'la birlikte bir lokantada yemek yiyip her zamanki gibi normal içkimizi aldıktan sonra Selim Sırrı Tarcan salonuna gittik. Herkes gibi biz de tezahürat yapıyor, çılgınca alkışlıyorduk. Ayberk galiba biraz fazla tezahürat yapıyordu ki, içeriye polisler hırsla girdi ve Ayberk'i alıp dışarı çıkardılar. Münakaşa dışarıda oldu. Aralarında nasıl konuşma geçtiğini bilmiyorum. Ama Ayberk salonda, yanımda oturduğu sürece, gazetelerde yazıldığı gibi komünistlikle ilgili tek kelime sarfetmedi. Hem böyle bir toplulukta ve bu kadar kalabalıkta, bir insanın hiç yok yere iddia edildiği gibi «Yaşasın Komünizm» diye bağırması için deli olması gerektir. Oysa, Ayberk çok akıllıdır.»

Öte yandan, Dışişleri Bakanlığı'nın çağırılısı olarak Türkiye'ye gelen Arnavutluk Folklor Ekibi'nin gösterileri Türk seyircileri tarafından büyük hayranlık ve takdirle karşılanmıştır.

■ İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda Reform

AP'li Belediye Meclisi üyelerinin, Türkiye tiyatrosunun çilekeş ve devrimci rejisörü Muhsin Ertuğrul'u şehir tiyatrolarından uzaklaştırmak için yaptığı yönetmelik, yeni belediye meclisi tarafından değiştirilmiştir.

Bilindiği gibi, 1965 seçimlerinden sonra Belediye Meclisi'ne hakim olan AP'lilerin, sadece işbaşından uzaklaştırmak için yaptığı değişiklikten sonra Tiyatro Yazarları Derneği, şehir tiyatrolarını boykot etmiş, birçok ünlü oyuncu da tiyatrodan protesto amacıyla ayrılmışlardı.

Kabul edilen yeni yönetmelik, baş rejisörlük kadrosunu yeniden koymakta ve baş rejisöre geniş yetkiler tanımaktadır. Bu değişikliğin, Muhsin Ertuğrul'un yeniden şehir tiyatrolarına dönmesini sağlamak için getirildiği belirtilmektedir.

Öte yandan, yönetmelikte yer alan yeni bir hüküm, yerli tiyatro yazarlarına büyük sorumluluk yüklemektedir. Yönetmeliğin birinci maddesi «Belediye tiyatrolarında yüzde 50 oranında yerli oyun temsil edilmesini» öngörmektedir. Yerli yazarlarımız sorumluluk duyarak kaliteli eserler veremedikleri takdirde, sırf bu maddeyi uygulayabilmek için şehir tiyatroları kısa zamanda dejenere olmak tehlikesiyle karşı karşıya gelecektir.

Tarsus'lu sanatçıların galasını köyde yaptıkları «Kanuncu» adlı oyundan bir sahne.

Yaşayan en büyük Türk şairi seçilen ve Amerika'ya gitmeyi reddeden Fazıl Hüsnü Dağlarca

■ Fazıl Hüsnü Dağlarca Amerika'ya Gitmiyor!

Amerika'nın Pitssburg şehrinde yapılacak «Uluslararası Şiir Forumu» na katılmak üzere, geçen yıl «Yaşayan en büyük Türk şairi» seçilen Fazıl Hüsnü Dağlarca, bu foruma «son olayları ve kanlı pazarı protesto için» katılmayacağını açıklamıştır.

Dağlarca, bu konuda şöyle demektedir:

«Çağrılı olduğum yere daha önceki yıllarda da, bu yıl da Amerika dışından bir çok ozanlar gitmiştir. Bunlar arasında Sovyet ozanı Yevtuçenko bile var. Kendi ülkeleri ile Birleşik Amerika arasındaki başkalıklar bu şiir yakınlaşmasını önleyememiştir. Edebiyat alanındaki «birbirini görme», ulusların da birbirini görmelerini sağlayacağı için yararlı da sayılabilir. Önce, bu nedenlerle çağrıyı sevinerek kabul etmiştim. Ama son aylardaki, hele son haftalardaki olaylar karşısında sevincimi yitirdim. Türk ulusal bağımsızlığının, Mustafa Kemal anlayışından dışarı çıktığını gözlerimle gördüm. Kamunun bu karşı koyuşunun, şiirin bütün barış ölçülerini, iyimserliğini aştığını duydum. Bu yüzden içime sığmadı gitmek...»

Dünyada her yeri, öncelikle de Küba, Afrika ve Çin'i görmek istediğini söyleyen Dağlarca, **«Türk ozanının bugünkü görevi, toplumunu uyarmaktır. Mustafa Kemal'in eksikliğinde, eksiltilmişliğinde, bu uyarı bütün gerekliliği ile her sanatçının birinci görevidir, bence. Hele yöneticilerimizin bizden yana olmadığını eloğlu bile söylerken...»** demektedir. Dağlarca, Amerika'ya gitmemekle **«Foruma katılacak sanatseverleri, bir ortak protestoya iten nedenleri düşündürtmek istediğini»** de belirtmiş ve Uluslararası Şiir Forumu Direktörü Samuel Hazo'ya, bu protestosunu bir şiirle duyurmuştur.

■ Abidin Dino'nun Başarılı Sergisi

Dünyaca tanınmış ressamımız Abidin Dino, geçen hafta Paris'in ünlü galerilerinden **«Henriette Comés»**ta son resimlerini sergilemiştir.

«Dino - Ball - Michaelis» sergisinde en çok dikkati çeken Abidin Dino'nun **«Peri Bacaları»** tablosudur. **Yaklaşık olarak bin fırça darbesi ile, yeni empresyonizm** (Néo impressionisme) **tarzında meydana getirilmiş «Peri Bacaları»** tablosuna 8 bin frank (28 bin lira) **fiyat konulmuştur. Mevsimin bu en ilgi çekici sergisindeki tablolardan çoğunun** kısa süre içinde satıldığı belirtilmektedir.

Dino'nun Nisan'da İstanbul'a geleceği ve 31 Mayıs tarihinde **«Galeri 1»** de sergi açacağı öğrenilmiştir. Türkiye'deki **faşist baskılar yüzünden** CHP döneminde yurttan ayrılıp Paris'e yerleşmiş olan Dino, 20 yıldan beri ilk defa Türkiye'de sergi açmış olacaktır. Dino'nun bu sergisinde, İstanbul'da bazı sergilerde görülen Türkiye'de yapılmış eserleri ile Paris'ten gelecek tablolarının yer alacağı ifade edilmektedir.

■ Köyde Yapılan Tiyatro Galası

«Şenlik 68» de IRGAT oyunu ile başarı ödülü alan TARSUS SANAT TOPLULUĞU, «Şenlik 69» da oynayacağı Haşmet Zeybek'in KANUNCU adlı yapıtının galasını ALİFAKI köyünde yaptı. Aşağıdaki yazı bu gala ile ilgilidir.

Bizim galamızda parfüm kokmaz. Bizim galamızda şampanya patlamaz. Defilede olduğu gibi elbise sergilenmez. Bizim galamızda Hanfendi, beyefendi yoktur.

Ya bizim galamızda ne vardır? Ter kokusu vardır, kaygı vardır, dert vardır. Kısacası bizim galamızda gerçek yaşam vardır.

Bir kanuncu ki oynanır perde önünde, masa üstünde. ALİFAKI köyünde. Halkına, esnafına, tüccarına.

Bir avuç düzenbaz oynar perde gerisinde, uydurur kendine koskoca kanunu. Nizam tanımaz, intizam bilmez. Ve de böyle sürsün gitsin ister sonuna dek. Bir avuç genç bitsin ister bu oyun. Oynar kendi oyununu perde önünde. Koyar gerçekleri ortaya. En ince ayrıntılarına kadar. Bırakır yargıyı seyircisine.

Seyirci ki düşer bir kısmının içine korku, seyirci ki sevinir derdinin dile geldiğine.

Bir topluluk gelir köye karışır, köylülere. Köylüler tanır onları, onlar tanır köylüleri. Bu güne değin ikinci kez köye gelişleri. Otobüste başlar samimiyetleri. El birliği ile başlar hazırlık. Gezerler kahve kahve.

Kız oyuncularımız vardır. Dönencenin evinde misafir. Çevirmiştir etrafını genç köy kızları, konuşurlar. Söz ederler ortak yaşamlarından. Gezmek isterler köyü topluca, analarla, bacılarla, he deyip köyün içine. Kerpiç evlerden, yıkık damlardan kadınlar, genç kızlar eklenir topluluğa. Hayli genişler kadınların sohbeti.

Tarih: 69 Şubatının sonu. Ey... Millet... Akşam oyun var beton kahvede. Masalar üstünde, ALİFAKI KÖYÜNDE...

Erdal GÜLVER

Üç kalemden Göllüce faciası!

ADALET Partisi'nin Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, toprak ağalarının meydana getirdiği Türkiye Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu'nun 6. Genel Kurul toplantısında arazi işgallerine değinerek «Bunlar geçici hadiselerdir, yılmayınız. Biz tapu devletin namusudur felsefesi içinde yola çıktık. Bırakıp kaçarsak nâmertlik edersek, o zaman bizi kınayın. Türkiye'de kahredici bir ağalık sistemi yoktur» demiştir.

Bu haberin gazete manşetlerinde yer aldığı üç gazetenin fıkracıları ağa zulmüne ve arazi işgaline sahne olan Göllüce köyü izlenimlerini yazılarında dile getiriyorlardı. Toprak ağalarının ve onların hizmetindeki Bahri Dağdaş'ın halka düşmanlıklarını tescil etmek üzere, üç yazarın izlenimlerinden bazı bölümleri alıyoruz.

Cumhuriyet Gazetesi'nde İlhan Selçuk yazıyor:

«Göllüce köyüne yağmur yağıyordu.

Köylüler yağmurun altında:

— Biz Türk milleti değil miyiz? diye çığrışıp ağlaşıyorlardı.

Jandarma kordonu altındaydı Göllüce... Kamyonetlere bindirilmiş yüz kadar jandarma eri bekliyordu köyü...

Jandarmalar mavzerlerine dayanmış sessiz...

Köylüler gözleri yaşlı...

Ve uzaktan uzağa serinlikte traktörlerin gürültüsü yankılanıyordu. Gayrimilli montaj sanayiinin traktörü, gayrimilli petrol sanayiinin mazotuyla homur homur Hanım ağa'nın topraklarını jandarma kordonu altında sürüyordu.

Ve köylüler yağmurun altında ağlaşıyorlardı:

— Ölüyik biz, ölüyik biz...

....

Köyü bir deniz gibi çevreleyen ağa toprağı, ölü toprağı gibi serpiliyordu köylünün yüreğine... Elif kadının yüzünde bir heykelcinin elleri gezinmişti sanki... Gözleri çakmak çakmak anlatıyordu:

— Jandarma küfretti bize, yaraladı bizleri. Kaymakam vekilinin elinde tabanca vardı. Biz jandarmaya, gominist miyik bize küfrediyonuz dedik... Aha biz Türk milleti değil miyik? Bu çocuklar acından ölsünler mi? Biz bu Türkiye'nin vatandaşı değilsek, denize döksünler bizi...

1969 Türkiye'sinde Elif kadın konuşuyordu.

Göllüce'ye yağmur yağıyordu.

....

Bu ağaların, bu mebusların, bu politikacıların, cümle haramzadenin ve topyekûn mütegallibenin savunduğu geri ve sömürücü düzenin sonu elbette bir gün gelecektir... Ve o gün haramzadeler, Göllüce köylülerinin bugün döktüğü gözyaşının milyon mislini dökseler pişmanlıkları nafile olacaktır.»

Milliyet'te Kemal Bisalman yazıyor:

«Evvelki gün jandarmalarla sarılmıştı Göllüce... Kuş uçmuyordu köyden dışarı.

Başçavuş jeep'e dayanmış sigara tüttürüyordu.

Bizi görünce bir tuhaf oldu Göllücelilerin yüzü... Önce hökümat adamları sandılar. Sonra anladılar neyin nesi olduğumuzu.. Anlayınca da boşanıverdiler:

— Biz Yunan gavuru muyuk ki reva görürler? diye dövündü Durmuş Ali.

— Açız bey, kurtarın, dedi bir başkası... Derken bir çocuk korkudan ağlamaya başladı... Arkasından onu teselli eden anası... Sonra o, sonra bu, sonra şu...

Tüm köy halkı ağlıyordu karşımızda... Tıpkı çocuklar gibi... Uzun uzun hili çekerek... Uzun uzun hıçkırarak...

Tarlaya çıkmışlar sabahleyin... Ot yolmak için... Ot dediğin, Elif kadının yiyeceği... Üç beş avrat daha varmış yanında... Çıktıkları tarla da hanım ağanın tarlasıymış. Lafı öyle ama, Hazinenin diyor Elif Kadın...

Jandarma çı demiş, Elif kadın direnmiş. Sonunda Torbalı Kaymakamı gelip emir vermiş jandarmalara:

— Atın bu pisleri dışarı, diye. Ne olduysa zaten bundan sonra olmuş... Elif kadını kolundan çekip sürükleye sürükleye çıkarmış bir jandarma tarladan... Hamile bir avrat, karnına yemiş tekmeyi... İki yaşında bir çocuk da gözüne bir dipçik.

....

Aç adam ne yapar dostlar?

Tarladaki yiyeceği ot bile, kendisinden esirgenen bir adam ne yapar dostlar?

Yaşama hakkı bile tanınmayan bir adam ne yapar dostlar?

Ve...

Ona bu hakkı, anayasanın da üstünde hangi kanun tanır dostlar?

«Doğa kanunu» dur bunun adı...

Taşı taş, toprağı toprak, insanı insan yapan kanundur.

İnsanoğlu o kanuna göre doğar, ölür, yaşar.

Ama yaşar.»

Ve Akşam'da İlhami Soysal yazıyor:

«Beraberce Göllüce'ye, Atalan'a gittiğimiz CHP Genel Sekreteri, Ortanın Solu hareketinin lideri Bülent Ecevit, bir gün önce dövülmüş, sövülmüş, perişan edilmiş köylüleri teselliye çalıştı. Onları kanunlara karşı gelmemeye, sabırlı olmaya, partisinin iktidara geleceği günleri beklemeye davet etti.

Ecevit büyük bir içtenlikle, inançla bunları söylerken biz, CHP'nin henüz kesin bir tasarı olarak dahi ortaya çıkmamış toprak reformunu düşünüyorduk. Gerçekten Ecevit ve arkadaşları iktidara gelse bu işi başarabilirler mi? Yani toprak reformunu yapabilirler mi? Diyelim iktidara geldiler, meclislerden bir kanun çıkardılar, bu kanun kaç yılda uygulanır? Atalan'ın, Göllüce'nin, Türkiye'nin binlerce köyünün yüzbinlerce, milyonlarca topraksızı kaç yılda toprak sahibi olabilir?

Bugünden yarına aç, işsiz, güçsüz, ayakta duracak takatleri kalmamış bu köylüler o zamana kadar nasıl yaşarlar? Önceki gün Atalan ve Göllüce'yi gördükten sonra bir kere daha inandık ki, sadece iyi niyet, sadece inanç bu ülkeden zulmü, bu ülkeden adaletsizliği kaldırmaya yetmeyecek. Daha başka birşeyler lazım, daha başka...»

İşkembei kübra'dan

İşkembeye bayılırım. «İşkembe» Türk mutfağında başlıbaşına bir müessesedir. Ondaki kıvam, ondaki tertip, ondaki tertip, ondaki harikulade tad dengesi, dünyanın pek az yemeğinde bulunur.

Taksim'de bir işkembeci dükkanı gece gündüz 24 saat açıkmış... Takdir ettim. İşkembenin bilhassa bedmestliğe ve sabah mahmurluğuna olan olumlu faydası cümlece malûmdur. Hem bunları uyarmak, hem halka gerçekten midevi bir güzel çorba içirebilmek için 24 saat açık durmadan bir ulusal hizmettir; överiz.

Memlekette 24 saat açık duran müessese yalnız emniyet kuvvetleri ile itfaiye var iken, bir işkembeci tam kadrosu, kazanı, kepçesi, kaşığı ve kâsesiyle 24 saat halkın emrinde olduğunu ilan etmektedir.

Bu, özel sektörün övgüye değer bir çabasıdır.

BURHAN FELEK
(Cumhuriyet - 20.3.1969)

Not: Felek, aynı zamanda Gazeteciler Cemiyeti Başkanı'dır.

haftanın karikatürü

MESKEN DERDİNE DEVA!

Ismarlama muhalefet!

Adalet Partisi'nin büyük bir eksiği vardır: Bir muhalefet partisine muhtacız. Ciddi dürüst, anayasaya bağlı bir muhalefet partisine! Bizimle aynı meşrû yoldan yürüyen, bu yoldaki hizmet yarışında bizi geçerek iktidara gelecek olan bir muhalefet partisi istiyoruz.

Biz iktidardan düşersek, demokrasi ortadan kopacaktır. Memleket bir kazaya uğramış durumunda kalacaktır.

Bizi tamamlayacak bir bir muhalefet partisine sahip olamadık. Geleceğe güvenle bakmak için buna ihtiyacımız vardı. Bizim asıl eksiğimiz budur!

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis - 12.3.1969)

Hapisane kaçağından mesaj!

Türkiye'nin anti-emperyalist ve anti-komünist halklarının kahraman ve fedakâr temsilcileri olan kardeşlerime selamlar, hürmetler, dualar ederim. Komünizmle ve emperyalizmin her çeşidiyle topyekûn mücadele yakındır. Türkiye, Moskof uşaklarına mezar olacaktır. Küfür nemrudu yıkılacaktır. Komünist ihtilali başlar başlamaz ve kızıl kafirler ilk hamleyi yapar yapmaz, Türkiye Halk Kuvvetleri harekete geçecek ve tarihe çok ibretli sayfalar yazılacaktır.

Korkaklık, çekingenlik, nemelazımcılık ölümdür, zillettir, esarettir.

Cihadda hayat vardır; hürriyet, şeref ve izzet vardır.

Vesselâmu alâ men ittebeal Huda...

MEHMET ŞEVKET EYGİ
(Bugün - 18.3.1969)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdürü: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sok. Tan Apt. 10/11 - İSTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● P. K. 934 — Sirkeci - İSTANBUL. Ankara Temsilciliği: Tel.: 13 40 20 ● Dizgi: ESENDİKLİ MATBAASI ● Baskı: VATAN ● Yayın Dağıtımı: HÜRRİYET DAĞITIM A. Ş. — Cağaloğlu - İstanbul. Tel.: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BOTE - Ankara Cad. 84 - İSTANBUL. Tel.: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 44 Lira, Altı Aylık 22 Lira, Üç Aylık 11 Lira ● İlan: Santimi 25 Lira; Yayın ilanları yüzde 50 indirimlidir. ● Tek sütun 5 santimlik kutu yayın ilanları 50 Lira'dan kabul edilir. ● Gönderilen yazılar yayınlansın yayınlanmasın iade edilmez.